

Utjecaj poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća

Zorić, Veronika

Graduate thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:441503>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-10**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Specijalistički diplomski stručni studij

Smjer – Ekonomika poduzetništva

**UTJECAJ POSLOVNE ETIKE NA FINANCIJSKO
IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA**

Diplomski rad

Veronika Zorić

Zagreb, srpanj 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Specijalistički diplomski stručni studij

Smjer – Ekonomika poduzetništva

**UTJECAJ POSLOVNE ETIKE NA FINANCIJSKO
IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA**

**THE INFLUENCE OF BUSINESS ETHICS ON THE
FINANCIAL REPORTING OF SMALL AND MEDIUM-SIZED
ENTERPRISES**

Diplomski rad

Student: Veronika Zorić

JMBAG studenta: 0116134431

Mentor: Doc. dr. sc. Mateja Brozović

Zagreb, srpanj 2024.

SAŽETAK

Temelje etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća čine individualne osobine pojedinca, etički kodeks poslovnog ponašanja, moralne odgovornosti i obveze menadžera te razine i dileme etičkog odlučivanja.

Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća svakodnevno se susreće sa mnogim, ponekad i nelogičnim potezima menadžmenta koji je glavni i odgovorni prilikom financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzetnika. Interne kontrole obavljaju se unutar granica poduzeća da bi se pratilo ostvarivanje unaprijed postavljenih ciljeva i predložile eventualne korektivne akcije u slučaju odstupanja od ciljeva.

Poslovna etika uči što je moral te da ponašanje bude prilagođeno onom što je prirodno, normalno i što se očekuje od poduzeća bez obzira kakav će biti rezultat poslovanja. Prema tome menadžment je odgovoran, a računovodstvo zaduženo da se financijski izvještaji sastave sukladno poslovnoj etici.

Provedeno istraživanje pokazuje da ipak postoje prijevare u financijskim izvještajima te da se računovođe često susreću sa pritiscima na neetično ponašanje. Česti razlozi za takvo ponašanje su smanjenje poreznih obveza i stvaranje lažne slike o uspješnosti poslovanja te mito i korupcija.

Ključne riječi: financijsko izvještavanje, menadžment, računovođe, poslovna etika, interne kontrole

SUMMARY

The foundations of the ethical business of small and medium-sized enterprises are the individual characteristics of the individual, the ethical code of business conduct, the moral responsibilities and obligations of managers, and the levels and dilemmas of ethical decision-making.

The financial reporting of small and medium-sized enterprises is daily faced with many, sometimes illogical moves by the management who is the main and responsible for the financial reporting of small and medium-sized enterprises. Internal controls are performed within the boundaries of the company in order to monitor the achievement of pre-set goals and propose possible corrective actions in case of deviations from the goals.

Business ethics teaches what morality is and that behavior should be adapted to what is natural, normal and what is expected from the company, regardless of what the business result will be. Accordingly, management is responsible, and accounting is in charge of preparing financial statements in accordance with business ethics.

The conducted research shows that there are still frauds in financial statements and that accountants often face pressures to behave unethically. Frequent reasons for such behavior are the reduction of tax obligations and the creation of a false image of business success, as well as bribery and corruption.

Key words: financial reporting, management, accountants, business ethics, internal controls

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zonić Veranika

(vlastoručni potpis studenta)

Zagreb, 29.07.2024.

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

Zonić Veranika

(personal signature of the student)

Zagreb, 29.07.2024.

(place and date)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	3
2. POSLOVNA ETIKA U MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA.....	4
2.1. Povijesni razvoj poslovne etike.....	4
2.2. Temelji etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća	5
3. FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA.....	10
3.1. Regulatorni okvir financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća	11
3.2. Mehanizmi osiguravanja transparentnog i istinitog financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....	12
3.3. Prijevarno financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća.....	17
4. ETIKA U FINACIJSKOM IZVJEŠTAVANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA	
21	
4.1. Etika menadžmenta u financijskom izvještavanju.....	21
4.2. Etika računovođa u financijskom izvještavanju	24
5. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU POSLOVNE ETIKE NA	
FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA	29
5.1. Opći podaci o provedenom istraživanju.....	29
5.2. Rezultati dobiveni istraživanjem.....	29
5.3. Prijedlozi za poboljšanje na temelju provedenog istraživanja.....	40
6. ZAKLJUČAK	42
POPIS LITERATURE.....	44
POPIS SLIKA.....	46
ŽIVOTOPIS.....	47
PRILOZI.....	49

1. UVOD

U današnje vrijeme svijet je sve više i više orijentiran prema materijalnim stvarima, a sve više i više teži onom etičnom i "normalnom" ponašanju kako u privatnim životima, tako i u poslovnom životu. Događaju se razne afere u financijskom izvještavanju ponajprije velikih poduzeća, a onda i malih i srednjih poduzeća. Kada bi bilo većih pridržavanja poslovne etike u poslovanju, naravno da bi bilo i sve manje prijevarnog financijskog izvještavanja poduzetnika.

Poznavanjem poslovne etike i kulture poduzeća, ono se odupire izazovima prijevarnog financijskog izvještavanja te podržava poslovnu etiku u sve većem obimu kako bi rad u njemu bio bolji i ugodniji za cijelo društvo. Ponajprije se to odnosi na menadžere i računovođe na koje se u radu obraća posebna pažnja jer su najviše uključeni u financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je prikazati i objasniti koliki je utjecaj poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća. Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća nije nimalo jednostavan zadatak. S njime se najviše suočavaju računovođe koje se moraju pridržavati etičkih principa i pravila ponašanja te biti isključivo profesionalni u svom poslu. Suprotno ponašanje može rezultirati neistinitim financijskim izvještavanjem koje dovodi u zabludu korisnike financijskih izvještaja. Međutim, treba voditi računa da je menadžment odgovoran za financijske izvještaje, tako da je etika obje skupine važna u osiguravanju transparentnog i istinitog financijskog izvještavanja.

Ciljevi koji se žele postići pisanjem ovog rada su:

- spoznati važnost financijskog izvještavanja za sve korisnike financijskih izvještaja
- spoznati važnost etičnog ponašanja menadžmenta i računovođa u izradi financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća
- istražiti percepciju ispitanika o etici u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika
- utvrditi razloge za etično ponašanje u izradi i prezentiranju financijskih izvještaja

- otkriti najvažnije razloge za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća
- dati prijedloge i mehanizme za poboljšanje etičnosti u malim i srednjim poduzećima.

Poduzeća su suočena s kojekakvim prijevarama od strane menadžmenta, nadzornog odbora ili računovođa. Pod prijevarama u financijskom izvještavanju misli se na značajan netočan prikaz prihoda i rashoda, financijskog rezultata poduzeća, stanja imovina i obveza, te vlastitog kapitala poduzetnika. Da bi se prijevarena stvarno smatrala prijevaram, potrebno je da postoji namjera da se neka važna, tj. značajna stavka u financijskom izvještaju prikaže na drugačiji način od onog kako to traže računovodstveni propisi i standardi, odnosno da se namjerno krivotvori ili ispusti određeni podatak. Prijevarena je i kada se namjerno na pogrešan način primjene propisi ili računovodstveni standardi s ciljem da se korisnici financijskih izvještaja dovedu u zabludu. Drugi uvjet koji mora postojati je da je nastala šteta uzrokovana pogrešnim prikazom u financijskim izvještajima.¹ Ovdje veliku ulogu ima poslovna etika koja svakom pojedincu zaposlenom u računovodstvu, ali i u poduzeću općenito, nalaže obvezu primjene općih načela i principa etičnog ponašanja. Financijske izvještaje koriste različite interesno - utjecajne skupine u društvu i podrazumijeva se da su upravo ti izvještaji sastavljeni na načelima poslovne etike.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Za analizu stručne i znanstvene literature bile su korištene različite baze podataka. Postojeća računovodstvena regulativa prikazana je kroz proučavanje Zakona o računovodstvu i Kodeksa etike za profesionalne računovođe. Proučavanjem znanstvene i stručne literature stručnjaka iz tog područja te službene internetske stranice kao i publikacije Ministarstva financija i Porezne uprave došlo se do stručnih informacija koje su poslužile prilikom pisanja rada. Prilikom analiziranja zakonskih i regulatornih okvira koristila se metoda analize. Za istraživački dio rada bilo je provedeno anketno ispitivanje računovođa, menadžera i ostalih djelatnika u računovodstvu i ekonomskoj struci malih i srednjih poduzeća. Anketa je bila poslana: 1) e-mailom na dostupne adrese malih i srednjih poduzeća (putem kontakata prikupljenih tijekom rada u knjigovodstvenom servisu), te 2) putem društvenih mreža u grupama koje okupljaju

¹ Štahan, M. (2017.), Prijevare u financijskim izvještajima, preuzeto 28.02.2024. sa <https://www.teb.hr/novosti/2017/prijevare-u-financijskim-izvjestajima/>

računovodstvenu struku. Dobiveni podaci bili su analizirani metodom deskriptivne statistike. Bilo je planirano prikupljanje odgovora kroz razdoblje od 2 tjedna.

Anketni upitnik sastojao se od nekoliko dijelova. U prvom djelu saznale su se opće informacije o ispitanicima kao što su dob, spol, stručna sprema, radno mjesto te radni staž u struci. Zatim, drugim djelom se došlo do informacija o poznavanju profesionalne etike i važnosti iste u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika. Također, pitalo se ispitanike o razlozima za neetično ponašanje u malim i srednjim poduzećima i kakve bi bile reakcije u slučaju da se nađu u takvoj situaciji. U trećem djelu, dali su se prijedlozi za neetično ponašanje i tražilo se mišljenje ispitanika o tome je li to opravdani razlog za neetično ponašanje ili nije i na koji način bi se to u konkretnom slučaju moglo spriječiti. Četvrtim djelom, tražili su se prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika.

1.3. Sadržaj i struktura rada

U prvom djelu rada, prikazan je predmet i cilj rada, korištene metode istraživanja te izvori podataka, a ukratko je i prikazan sadržaj i struktura rada. Drugi dio rada nosi naslov poglavlja Poslovna etika u malim i srednjim poduzećima gdje je objašnjen pojam poslovne etike, povijesni razvoj poslovne etike te su prikazani temelji etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća. Treći dio, tj. Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća prikazuje koji su to glavni izvještaji koje trebaju mali i srednji poduzetnici sastaviti, kakav je regulatorni okvir financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća te su prikazani mehanizmi osiguravanja transparentnog i istinitog financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. Svakako zanimljiv dio ovog poglavlja je pitanje prijevarnog financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća gdje se daje do znanja kako je to ozbiljan problem današnjice. Četvrti dio, tj. Etika u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća prikazuje kakva bi trebala biti etika menadžmenta u financijskom izvještavanju, a kakva etika računovođa u financijskom izvještavanju. Peti dio, tj. Empirijsko istraživanje o utjecaju poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća sadrži opće podatke o provedenom istraživanju, rezultate dobivene istraživanjem te prijedloge za poboljšanje na temelju provedenog istraživanja. Posljednji dio, tj. Zaključak daje zaključna razmišljanja o temi koja se obrađuje tokom cijelog rada.

2. POSLOVNA ETIKA U MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA

Poslovna etika prisutna je u svim područjima ljudskog mišljenja i djelovanja pa prema tome i njezina povijest seže daleko u prošlost. Poslovna se etika kao znanstvena disciplina najviše počela razvijati u 20. stoljeću. Prvenstveno su o njoj najviše raspravljali teolozi i filozofi rješavajući pitanja pravedne raspodjele plaća i različitih prava radnika. Zatim, u svijetu se posebice ističu problemi zagađenja okoliša i iskorištavanja prirodnih resursa. Na kraju, najviše se značenja pridavalo poslovnoj etici uvođenjem kolegija na studije. Postoji mnogo definicija poslovne etike pa prema jednim od autora "Poslovna etika je dakle način koncipiranja, sklapanja, komuniciranja i izvođenja poslova..."² Danas, a tako i u budućnosti poslovna će etika i kultura postati važan čimbenik za uspjeh svakog poslovnog subjekta kako bi postigli razvoj i eventualnu konkurentnu prednost pred ostalima.

2.1. Povijesni razvoj poslovne etike

Gledajući unatrag tisućama godina, oduvijek su ljudi razvijali svoje standarde, pravila i donosili neke kodekse sa zahtjevima za određeno ponašanje pojedinca, zajednice pa tako i društva u globalu. Još u staroj Grčkoj te u Rimskom, Turskom i Austro-Ugarskom Carstvu bile su regulirane poslovne i građanske dužnosti i aktivnosti. Na kraju 16. stoljeća, sve se više širi trgovanje pa tako trgovci bivaju upoznati sa kulturama iz različitih država i drugih društava.

Smatra se da "...shvaćanje dobra proizlazi iz naših "umnih dužnosti" i naše dobre volje da pravedno djelujemo."³ Volja i samokontrola nisu nešto na što mogu utjecati vanjski čimbenici već svaki čovjek ima zakon koji mu naređuje kako da se ponaša. Ljudsko djelovanje se može naučiti, no važno je biti mudar, pravedan, hrabar i umjeren kako bi čovjek pozitivno utjecao na zajednicu u kojoj se nalazi.

U 20. stoljeću počela su dominirati praktična etička motrišta. Glavna misao tog razdoblja bila je da je najbolje djelovati s pažnjom dobrog gospodara i biti obziran prema okruženju. Početkom 21. stoljeća, stvari u svijetu se mijenjaju te počinje djelovanje manjina, jača društvena svijest, žene postaju aktivnije, javljaju se razne udruge za zaštitu potrošača i održivog razvoja,

²Bebek, B. i Kolumbić, A. (2000.), *Poslovna etika*, Zagreb: Naklada Sinergija, str. 7.-8.

³Kant, I. (1990.), *Kritika praktičnog uma*, Zagreb: ITP NAPRIJED

sve je dominantnija informatizacija i globalizacija, a sve to onda dovodi do toga da se javljaju novi standardi o primjeni osnovnih etičkih načela.⁴

2.2. Temelji etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća

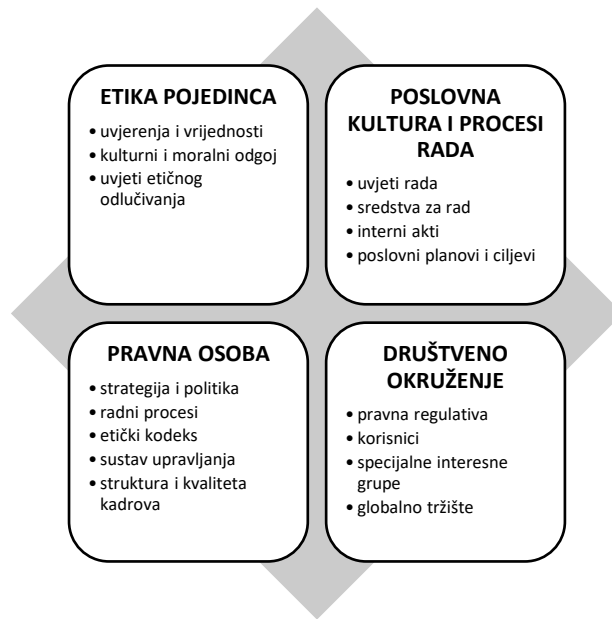
Danas, pojedinci, a tako i poduzeća, žive u globalnom svijetu koji pred njih stavlja ozbiljne izazove. Svi se u određenom trenutku svog života susreću sa pitanjima Što treba znati? Što treba činiti? Čemu se nadati? i sukladno moralnom osjećaju, pokušavaju odgovoriti na ta pitanja. Subjekti koji se u tim pitanjima pojavljuju, mogu biti pojedinci, pravne osobe, cijela poslovna kultura ili određeni procesi rada.

Pojedinac kao fizička osoba, subjekt je etike jer uvijek komunicira s drugim ljudima i uvijek se vodi razmišljanjem da nekoga ne povrijedi (osobito svoje bližnje), ne nanosi štetu drugima s kojima se druži i da se uvijek ponaša moralno. Pravna osoba također je subjekt etike jer se bavi izričito dopuštenom djelatnošću i nudi svoje usluge i proizvode na tržištu prema unaprijed dogovorenim uvjetima. Pravna osoba se prema tome, prema vlasnicima, djelatnicima, dobavljačima i kupcima te okruženju u cjelini ponaša sukladno etičkim normama.

Pojedinci, predmeti, uvjeti rada, sredstva za rad te postupci i poslovi koji su regulirani različitim zakonima i internim aktima čine poslovnu kulturu. Poslovnu kulturu čine i svi djelatnici koji snose odgovornost za ostvarivanje ciljeva i svrhe određene pravne osobe u obavljanju određene poslovne djelatnosti. Okruženje pak s druge strane čini priroda, regionalna i lokalna samouprava koja čini i odgovara društvu u cjelini.

⁴ Jalšenjak, B. i Krkač, K. (2016.), *Poslovna etika, korporacijska društvena odgovornost i održivost*, Zagreb: MATE d.o.o.

Slika 1: Subjekti koji utječu na etičko poslovno ponašanje

Izvor: Prilagođeno prema Aleksić, A. (2007.), *Poslovna etika – element uspješnog poslovanja*, Zagreb: Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol 5, str. 422.

Temelje etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća čine individualne osobine pojedinca, etički kodeks poslovnog ponašanja, moralne odgovornosti i obveze menadžera te razine i dileme etičkog odlučivanja.

Svaki čovjek je individua sam po sebi i prema tome nosi određene karakteristike koje ga obilježavaju kao što su osobna uvjerenja, snaga ega i prihvaćanje kontrole i odgovornosti. Osobna uvjerenja se formiraju pod utjecajem odgoja, obitelji, okoline, društva, religije, medija i obrazovanja. Prepoznaju se po ljubavi, miroljubivosti, obiteljskom životu, prijateljstvu, karijeri i sl. te po sposobnostima, odgovornostima, usklađenosti, savjesnosti, predanosti, iskrenosti, integritetu i povjerenju. Ponekad individualne osobine čovjeka izlaze izazvane situacijom u kojoj se čovjek nađe i teško ih je objasniti. Da bi čovjek mogao utjecati na njih, on mora biti psihički jaka osoba i zdravog uma kako ne bi "podlegao" situaciji koja u njemu izaziva nelagodu ili neetično ponašanje.

Snaga ega uključuje naša mišljenja, pamćenje, inteligenciju, učenje, govor, percepciju, motoriku, emocije, osjećaj za realnost i racionalnost. Ima i onu drugu stranu koja je odraz negativnog ega, a to su mržnja, osveta, ljubomora, lažni ponos, depresija, kompleks manje

vrijednosti i ostali. Ponekad se svom egu teško oduprijeti. Prihvatanje kontrole i odgovornosti je sklonost ljudi da budu odgovorni i preuzmu određene dužnosti.

Prepoznajemo kroz praksu 14 karakterističnih oblika koji utječu na pojedinačno i kolektivno ponašanje pa i na životna i radna postignuća. "To su:

- Emocionalna osjetljivost koja uključuje reakcije prema tuzi, radosti, strahu, osjećajnosti i drugim životnim uzbuđenjima i doživljajima.
- Suočavanje sa stresom koji je dio karaktera svake osobe.
- Optimizam je vjerovanje u dobro ili u ljepšu i pozitivnu stranu života u kojem se osobe rangiraju od sumnjičave do pozitivne.
- Samoinicijativnost a to je svijest o vlastitim vrijednostima.
- Predanost poslu ogleda se u bezbrižnoj i lijenoj osobi koja se odmara ili zabavlja na poslu do marljive koja je potpuno predana poslu.
- Perfekcionizam koji karakterizira osobu koja teži da svi detalji budu pomno proučeni i posvećena je svakoj sitnici.
- Spremnost i želja za promjenom je karakteristika rutinskih osoba koja voli jednoličnost i ponavljanje do osobe koja je sklona promjenama i novim izazovima.
- Hrabrost se prepoznaje u osoba koje su spremne suočiti se s opasnošću, rizikom i teškoćama.
- Korektnost je osobina onoga koji djeluje u skladu s normama ponašanja, odnosno tko je pošten, točan i uljudan.
- Samostalnost je osobina onoga tko je slobodan, odvojen i neovisan o drugima u nadziranju i provođenju odluka.
- Samosvijest se ogleda u samopouzdanju ili samouvjerenosti, pri čemu se osoba karakterizira i rangira kao kooperativna, popustljiva i nenasilna ili kao odlučna, prodorna i dominantna.
- Tolerantnost je odnos koji u potpunosti prihvaća drukčije ponašanje, običaje, narode, uvjerenja, mišljenja itd.
- Obazrivost je osobina i postupak koji se uočava u uvidavnosti prema drugome, običajima, pravilima, zakonima i spremnosti da se drugom pomogne, za razliku od onih koji su sebični, zlobni i škrti.

- Društvenost je osobina onoga tko je razgovorljiv, društven i rado se sastaje, upoznaje i druži s drugim osobama."⁵

Individualne osobine i karakteristike odraz su svake osobe ponaosob i odražavaju se na ukupne odnose u nekom društvu te su važan čimbenik u poslovnoj etici svakog poduzeća pa tako i onog malog ili srednjeg.

Sljedeći bitan temelj je etički kodeks poslovnog ponašanja. U svakodnevnom životu, bilo privatnom ili poslovnom, razne situacije i prigode postavljaju pitanje što učiniti i jako je važno znati kako se u određenoj situaciji treba ponašati kako ne bi došlo do neugodne situacije koja bi mogla biti neugodna za pojedinca, a i za osobu koja se našla s druge strane, a onda i eventualno poduzeće koje se predstavlja.

Svako poduzeće donosi svoj etički kodeks bilo u formalnom obliku ili neformalnom kojeg se pridržavaju svi djelatnici. On definira vrijednosti i načela te daje smjernice u poslovnim odnosima i donošenju poslovnih odluka. Utvrđuju se standardi i temeljna načela ophođenja zaposlenika prema drugim dionicima poslovnog subjekta.

Odgovornost i obveza blisko su povezane, no nikako nisu istoznačne. Ponekad se menadžeri i računovođe nađu u situaciji da moraju udovoljiti klijentu, pa makar to bilo nemoralno, jer možda krajnji rezultat ovisi baš o tom potezu.

U poslovnim odnosima čovjek se često susreće sa moralnim dilemama – biti pošten ili nepošten, iskren ili neiskren, hrabar ili kukavica, umjeren ili ekstreman i svoju moralnu odluku često donosi na temelju moralnih vrijednosti. No, kako globalizacija sve jače i jače uzima maha, tako se mijenjaju i kriteriji i uvjeti čovjekova ponašanja te je suočen prihvatiti nove moralne spoznaje i vrijednosti.

Važan temelj etičkog poslovanja malih i srednjih poduzeća čine standardi i norme dobrog poslovnog ponašanja. Vlastito ponašanje pokazuje dobre, prije svega, ljudske vrijednosti u čijoj osnovi je poštovanje prema drugima. Temeljni standardi dobrog poslovnog ponašanja su:

- Izgled: način na koji se odijeva, uređuje i njeguje, način na koji se sjedi ili stoji, ton i boja glasa, držanje i ostalo itekako su bitni elementi za dobar vanjski izgled. Izgled je odraz percepcije drugih ljudi o nama.

⁵ Steve Simmons, John. C. Simmons jr (2000), Emocionalna inteligencija, Zagreb, Biblioteka Sana, str. 244.-245.

- Maniri: pokazuju koliko ima tolerancije i korektnosti u odnosu prema drugim ljudima, koliko su ljudi zainteresirani za različite potrebe i interese.
- Poštenje: u svakom kontaktu treba biti iskren i pošten. Pošteno ponašanje jako je važno u poslovnim kontaktima i odnosima i osnova je povjerenja i izrazito je važno za menadžere i računovođe kako malih i srednjih poduzeća, tako i ostalih.
- Uvažavanje: odlika je za pridobivanje naklonosti i povjerenja drugih kako bi ljudi mogli ostvariti svoje ciljeve, naravno, vodeći računa o interesima i ciljevima drugih s kojima se surađuje.
- Osobnost: dati do znanja i pokazati snagu ličnosti i osobnost jer se na taj način daje dodatni značaj poslovnim partnerima kakvi jesu i što im je bitno.
- Stil i takt: kaže se u narodu da treba dva puta razmisliti pa tek onda izgovoriti ono što se želi reći. Prema tome ne valja žuriti sa mišljenjem i osjećajima i tek onda na najbolji način reći ono što se misli.⁶

U današnjici u globalu, sve se više i više posluje i u drugim zemljama, pa čak i kontinentima, postoje različite kulture, različite poslovne etike i važno se je prilagoditi situaciji u kojoj se osobe nalaze. Nije to uvijek lako, no treba ulagati u znanje i proučavati druge kulture i nacije kako bi sve to bilo lakše.

Svi ovi standardi i norme dobrog poslovnog ponašanja, nisu samo odraz osobne ličnosti, već se često prema tome daje i odraz o poslovnom subjektu. Poduzeća često standardiziraju poslovno ponašanje za pojedinačni poslovni subjekt jer se na taj način daje do znanja koliko mu je stalo do dobrog obavljanja poslova. Na taj se način poslovno ponašanje ne prepušta pojedincu, već dobri poslovni maniri postaju prepoznatljiv stil poslovnih subjekata, što stvara dobar dojam kod poslovnih partnera i dio je poslovne etike poduzeća.

⁶ Vujić, V., Ivaniš, M. i Bojić, B. (2012.), Poslovna etika i multikultura, Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, Sveučilište u Rijeci

3. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Financijski izvještaji malih i srednjih poduzeća nastaju tehničkom obradom i računovodstvenim procesom koji zahtjeva dosta vremena, koncentracije, strpljivosti, ažurnosti i prije svega točnosti i pravovremenosti. Korisnike financijskog izvještavanja ne zanimaju samo informacije o financijskom položaju poduzeća i sama uspješnost poslovanja, već se želi informirati korisnike financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća, a to znači da će im se predočiti sve relevantne i pouzdane informacije u izvještajima, na način koji je razumljiv osobama koje će ih koristiti.

Tri temeljne pretpostavke za sastavljanje financijskih izvještaja su da je događaj stvarno nastao, da je poslovanje poduzeća neograničeno i dosljedno kako bi pružali svrhovite informacije širokom krugu korisnika koji donose poslovne odluke na temelju tih izvještaja.⁷

Prema Zakonu o računovodstvu godišnji financijski izvještaji (GFI) su:

- Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
- Račun dobiti i gubitka
- Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
- Izvještaj o novčanim tokovima
- Izvještaj o promjenama kapitala
- Bilješke uz financijske izvještaje.⁸

Mali poduzetnici su dužni objavljivati sljedeće financijske izvještaje: Bilancu, Račun dobiti i gubitka i Bilješke uz financijske izvještaje, a od ostale dokumentacije: Odluku o utvrđivanju godišnjih financijskih izvještaja i Odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokrića gubitka.

Srednji poduzetnici su dužni objavljivati: Bilancu, Račun dobiti i gubitka, Izvještaj o novčanom tijeku, Izvještaj o promjenama kapitala i Bilješke uz financijske izvještaje, a od ostale

⁷ Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever Mališ, S., Brozović, M. i Žager, L. (2023.), *Analiza financijskih izvještaja – temeljna načela i postupci*, 6. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

⁸ Zakon o računovodstvu, Narodne novine broj 78/15 134/15 120/16, čl.19, str. 2.

dokumentacije: Godišnje izvješće, Odluku o utvrđivanju godišnjih financijskih izvještaja i Odluku o prijedlogu raspodijele dobiti ili pokriću gubitka.

3.1. Regulatorni okvir financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća

U Republici Hrvatskoj svi financijski izvještaji trebaju biti sastavljeni sukladno Zakonu o računovodstvu i sa povezanim zakonskim propisima. Zakon donosi pravila za razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, razne propise vezane uz računovodstvo poduzetnika, popis njihove imovine i obveza, obvezne knjigovodstvene isprave i poslovne knjige koje se moraju voditi, koji standardi se moraju koristiti prilikom financijskog izvještavanja, obvezne godišnje financijske izvještaje i tko su obveznici konsolidacije istih. Zatim donose pravila o izvještaju o plaćanjima javnom sektoru, sadržaj godišnjeg izvješća, pravila i obveze o reviziji i javnoj objavi godišnjih financijskih izvještaja te Registar godišnjih financijskih izvještaja i način obavljanja nadzora nad njime.

U Hrvatskoj su prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici dužni financijske izvještaje sastavljati sukladno Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI) ili Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI). Mikro, mali i srednji poduzetnici te ostali poduzetnici dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI). HSFI donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja. Temelje se na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, odrednicama Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja kao i sukladno odgovarajućim Direktivama Europske unije. "Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja regulira se tematika u vezi s financijskim izvještajima, u prvom redu, namijenjenim vanjskim korisnicima. Oni sadrže zahtjeve priznavanja, mjerenja, procjenjivanja, prezentiranja i objavljivanja transakcija i događaja važnih za financijske izvještaje opće namjene. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su namijenjeni za primjenu u financijskim izvještajima opće namjene poduzetnika koji ostvaruju dobit ili gubitak."⁹

⁹ Grupa autora (2008.), *Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja - s poreznim propisima*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (D. Gulin), str. 9

3.2. Mehanizmi osiguravanja transparentnog i istinitog financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća

Da bi financijsko izvještavanje u poduzeću bilo što realnije i fer prikazano menadžment često u dogovoru s odjelima poduzeća poduzima poslovne aktivnosti i procese koje smatraju da su primjereni za ostvarivanje postavljenih ciljeva. No, ostvarenje ciljeva ne teče uvijek glatko pa prema tome menadžment uspostavlja sustav nadzora nad poslovnim aktivnostima i procesima. Neki od takvih mehanizama su interne kontrole, revizija i forenzična revizija.

Interne kontrole obavljaju se unutar granica poduzeća da bi se pratilo ostvarivanje unaprijed postavljenih ciljeva i predložile eventualne korektivne akcije u slučaju odstupanja od ciljeva. Postoji nekoliko klasifikacija vrsta internih kontrola, a svima je zajedničko postizanje ciljeva poput pouzdanog financijskog izvještavanja.

Ako se spomene samo jedna definicija internih kontrola zaista je jasno čemu one služe i koliku jačinu imaju prilikom financijskog izvještavanja poduzeća. Prema tome "Interna kontrola je postupak koji su oblikovali i stavili na snagu oni koji su zaduženi za upravljanje, menadžment i ostalo osoblje kako bi se osiguralo razumno uvjerenje o postizanju ciljeva poslovnog subjekta u vezi s pouzdanim financijskim izvještavanjem, djelotvornim i učinkovitim poslovanjem i udovoljavanjem primjenjivih zakona i regulativa."¹⁰

Dakle, interne kontrole provode ljudi unutar svih razina u poduzeću, a samim time i takav detaljan i dobro pripremljen sustav internih kontrola pomoću dobro ugrađenih mjera i postupaka djeluje zaštitnički i na način da se ispravi greška prije nego što dođe do većih problema, a sve kako bi poduzeće moglo ostvariti svoje zacrtane ciljeve. S obzirom na to da je jedan od ciljeva koje sustav internih kontrola ima za zadaću ostvariti, osiguranje pouzdanosti u financijske izvještaje, mora se reći da je povezanost između internih kontrola koje se provode i realnog i objektivnog financijskog izvještavanja sasvim jasna.

¹⁰ Međunarodni revizijski standard 315 (izmijenjen), *Identificiranje i procjenjivanje rizika značajnih pogrešnih prikazivanja kroz stjecanje razumijevanja subjekta i njegovog okruženja*, Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 61/24, str. 108.

Ako u poduzeću postoje dobre i pouzdane interne kontrole, to uvelike pomaže internim i eksternim revizorima no oni se nikako ne mogu slijepo oslanjati na njih već ih prije toga trebaju testirati i ocijeniti, a i tada im služe samo kao instrument za provedbu revizije.

Da bi poduzeća bila uspješna, unutar sustava internih kontrola provode se računovodstvene, administrativne i upravljačke kontrole. Administrativne kontrole odnose se na kontrolu planova, postupaka i dokumenata vezanih uz samo poslovanje i donošenja poslovnih odluka, a prilagođeni su pojedinačnim poslovima koji se obavljaju u svakoj od organizacijskih jedinica. Računovodstvene kontrole odnose se na sigurnost u financijske informacije poduzeća ali i na sustav ranog detektiranja na neželjene događaje kako bi razvoj ekonomskih aktivnosti poduzeća bio što uspješniji. Ona najzadnja, upravljačka kontrola, provodi mjere analize i nadzora nad prethodne dvije kontrole kako bi sve išlo prema planu i sukladno postavljenim ciljevima poduzeća.

Računovodstvo ima ključnu ulogu u pouzdanom financijskom izvještavanju, pa prema tome sasvim je jasno uvođenje internih kontrola u njih same. Interne računovodstvene kontrole provode se da bi zaštitile poduzeće od netočnih i nepotpunih informacija, zlouporabe istih, prijevara te kako bi pomogle u praćenju i realiziranju financijskih aktivnosti, a i da bi poduzeće moglo uspješno i dosljedno izvršavati svoje računovodstvene dužnosti.

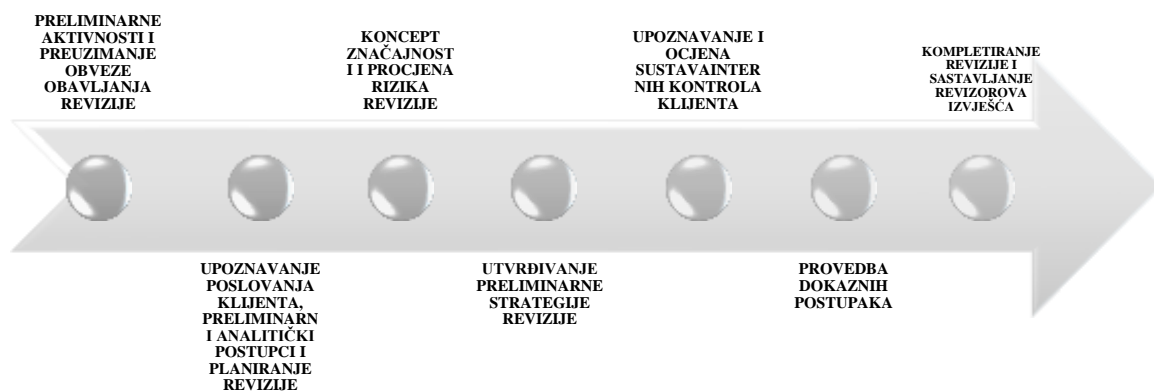
Interne kontrole između ostalog čini i organizacija poslovnih funkcija unutar poduzeća, norme i organizacijska struktura, educirani radnici koji su već stekli određeno radno iskustvo, odani zaposlenici i menadžeri, dobra organizacijska kultura i tradicionalan način poslovanja. Za provođenje i primjenu dobrih internih kontrola, bitnu ulogu ima i dobar informacijski sustav. On mora biti pouzdan, siguran i dobro zaštićen od eventualnih manipulacija njime i napravljen tako da se smanje potencijalni rizici od raznih prijevara.

Nad svim navedenim treba vršiti koordinaciju obavljanja aktivnosti. Kontrolu internih računovodstvenih kontrola donosi menadžment, a provode ih računovođe. Da bi provođenje internih računovodstvenih kontrola bilo moguće, zaposlenici moraju biti dobro upućeni u rad i moraju biti svjesni svojih ovlasti i odgovornosti te se ponašati etično i kolegijalno.

Iako mali i srednji poduzetnici nisu obveznici revizije, itekako postoji mogućnost za angažiranjem eksternih revizora. Eksterni revizori proučavaju sustav internih kontrola te ukoliko je pozitivan nalaz internih kontrola, to onda pokazuje da su one vrlo učinkovite te

rezultiraju proizvodnjom kvalitetnih financijskih informacija na svim razinama, dok nam negativni nalazi pokazuju da je došlo do propusta i da je sustav slab te se daju prijedlozi koji će korisnicima izvještaja dati optimalnu razinu uvjerenja da su financijski izvještaji malih i srednjih poduzeća realni i objektivni.

Slika 2. Temeljne faze procesa revizije financijskih izvještaja

Izvor: izrada autora na temelju Brozović, M., Mamić Sačer, I., Pavić, I., Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2020.), *Revizija: Nadzorni mehanizam korporativnog upravljanja*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

Kao temeljna zadaća revizije, proizlazi zaštita interesa vlasnika kapitala, te stvaranje kvalitetne informacijske podloge da bi se racionalno odlučivalo i upravljalo poduzećem. Revizija nam uvijek daje informacije i pretpostavke da su informacije u izvještajima kvalitetne i vjerodostojne pa prema tome ona postaje jedan od važnih alata za upravljanje ekonomijom poduzeća, tj. temelj je komuniciranja i slika povjerenja svih interesno – utjecajnih skupina u poduzeću i oko njega.

Treća skupina mogućih mehanizama u kontroli provedbe istinitog i fer prikazivanja financijskih izvještaja je angažiranje forenzične revizije. Forenzična revizija se bazira na ideji da se prijevara otkrije. Proces forenzične revizije se provodi tek nakon što dođe do sumnje da je došlo do prijave, a cilj forenzičnih revizora je da stvarno i otkriju moguću prijevaru. Biti forenzični revizor nije nimalo lak posao jer sami postupak forenzične revizije nije propisan revizijskim

standardima pa su oni često primorani oslanjati se na svoju stručnost, iskustvo i intuiciju u otkrivanju prijevара. Forenzičnog revizora ne interesira utječe li prijevара značajno na istinit i fer prikaz financijskih izvještaja, već da utvrdi postojanje prijevare bez obzira na značajnost u samom financijskom izvještavanju.

Dakle, najveća razlika između revizije financijskih izvještaja i forenzične revizije je u tome što revizori financijskih izvještaja izražavaju mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji istiniti i fer iskazani, dok je cilj forenzičnih revizora da otkriju prijevара.

Osnovni ciljevi forenzične revizije su sljedeći:

- otkivanje područja na kojima je moglo doći do nekih nepravilnosti ili prijevара,
- otkrivanje što se to konkretno nepravilno napravilo ili prevarilo,
- ocijeniti koliki je rizik od utvrđenih nepravilnosti ili prijevара, tj. utvrditi je li to bilo namjerno ili nenamjerno učinjeno, da li je visok ili nizak nivo nepravilnosti i pogrešaka te da li je velika ili mala opasnost za poduzeće od izvedene prijevара,
- na kraju treba i dokazati da je stvarno i došlo do prijevара.¹¹

"Ovisno o svrsi kojoj je forenzična revizija namijenjena i koju definira naručitelj, ovisi izbor ciljeva."¹²

"Dva su osnovna načina djelovanja forenzičara i to:

1. preventivno (ex ante) radi odvrćanja od prijevара ili nakon sumnje u mogućnost prijevара koja još nije nastala, te
2. naknadno (ex post) nakon sumnje da je prijevара nastala ili nakon otkrića prijevара."¹³

Proces forenzične revizije sastoji se od sljedećih pet koraka koji su prikazani u Tablici 1 u nastavku, a provodi se van poduzeća nad kojim se provodi revizija:

¹¹ Belak, V. (2011.), *Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – borba protiv prijevара*, Zagreb: Belak Excellens

¹² Belak, V. (2011.), *Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – borba protiv prijevара*, Zagreb: Belak Excellens, str. 117.

¹³ Belak, V. (2011.), *Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – borba protiv prijevара*, Zagreb: Belak Excellens, str. 118.

Tablica 1. Proces forenzične revizije koju provodi forenzični revizor

Osnivanje skupine	Vođa - iskusni forenzični revizor. Ostali članovi – interni revizori, predstavnici poduzeća, vanjski stručnjaci.
Upoznavanje s predmetom i provedba analitičkih postupaka	Utvrđuje se moguća prijevara, prikuplja dokumentacija, podaci i informacije, vrijeme i način nastanka prijave, o kojoj lokaciji se radi. Analiziraju se svi financijski i nefinancijski podaci.
Izrada plana	Sastavlja ga forenzični revizor za svakog člana posebno te određuje način, vrijeme, obuhvat posla, lokaciju provođenja forenzičnih postupaka te koje će se osobe intervjuirati.
Prikupljanje dokaza	Najbitnija faza. Prikupljaju se dokazi (fotografije, snimke s nadzornih kamera, otisci prstiju i provodi se DNK analiza) i pažljivo se čuvaju. Intervju s osumnjičenom osobom se provodi na kraju, tek kad se ispituju sve ostale osobe koje bi mogle biti svjedoci u prijavi.
Izrada izvješća	Mora biti točno i sa svim bitnim detaljima za provedbu, bez nedvojbenih činjenica i osobnih stavova i mišljenja forenzičnog revizora. Treba sadržavati samo činjenice značajne za forenziku i biti sastavljeno od strane forenzičnog revizora u pravo vrijeme.

Izvor: izrada autora prema Bešvir, B. (2010.), *Forenzična revizija*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, str. 75-76.

Forenzična revizija bi u današnje doba bila odličan mehanizam za sprječavanje prijevара u financijskim izvještajima malih i srednjih poduzeća kojih, nažalost, ima sve više i više. Iako se malo znalo za prijevare, uvođenjem baš takvih "modernih" zanimanja kao što je forenzični revizor, itekako bi se moglo doći na kraj prijevarama, tj. svesti ih na minimum.

3.3. Prijevarno financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća

"Prijevара se odnosi na namjernu radnju stjecanja nepravedne ili nezakonite prednosti varanjem, koju provode jedna ili više osoba iz menadžmenta, osobe iz nadzornog odbora, zaposlenici ili treća osoba."¹⁴ Postoje prijevare menadžmenta gdje su uključeni jedan ili više članova menadžmenta ili nadzornog odbora i prijevare zaposlenika koje uključuju samo zaposlenike poslovnog subjekta, a u oba slučaja mogu biti uključene i treće osobe izvan poslovnog subjekta.

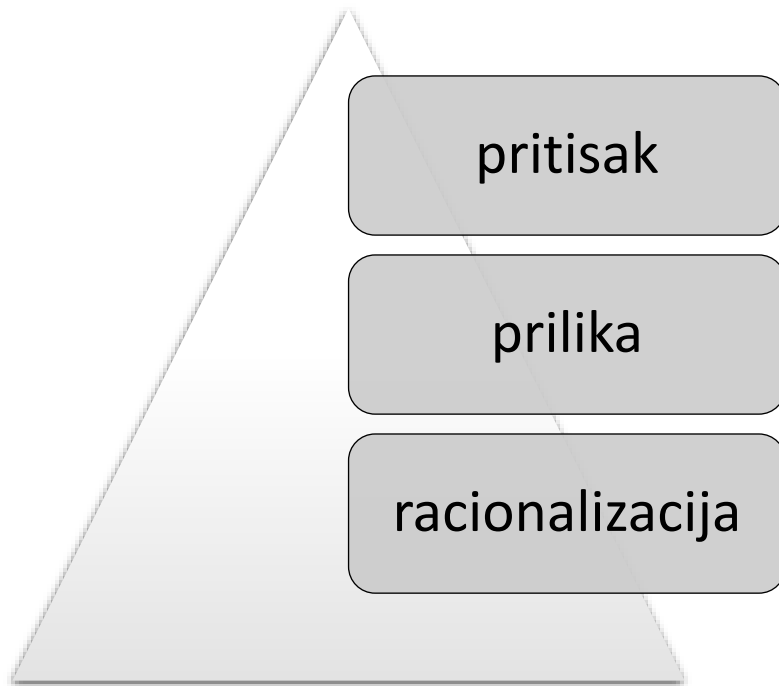
Dvije su vrste namjernog pogrešnog prikazivanja koje su bitne za revizorovo promatranje prijevара, a to su:

1. Pogrešno prikazivanje koje je nastalo zbog prijevarnog financijskog izvještavanja – ako je namjerno preinačeno knjiženje ili manipulirano ili su promijenjene isprave na temelju kojih se sastavljaju financijski izvještaji. Izostavljen je ili pogrešno naveden tijek događaja, transakcija ili nekih drugih informacija koje su značajne za financijske izvještaje. Ako su namjerno pogrešno primijenjena računovodstvena načela koja se odnose na vrednovanje, razvrstavanje, prikazivanje ili objavljivanje informacija u financijskim izvještajima, također se smatra prijevaram.
2. Pogrešno prikazivanje nastalo zbog protupravnog prisvajanja imovine – uključuje krađu imovine poslovnog subjekta. Često uz takvo prisvajanje imovine ide i krivotvorenje ili neprimjereni spisi i dokumenti kako bi se prikrio nedostatak imovine.

Postoji teza da samo nezadovoljni zaposlenici koji smatraju da nisu odgovarajuće nagrađeni za svoj rad čine prijevара. Prema tome, trokut prijevare čine pritisak, prilika i racionalizacija.

¹⁴Međunarodni revizijski standardi 240 – *Revizorove odgovornosti u vezi s prijevarama u reviziji financijskih izvještaja*, Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 49/10

Slika 3. Trokut prijevare

Izvor: izrada autora prema Bešvir, B. (2010.), *Forenzična revizija*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, str. 73-74.

Pritisak najčešće inicira prijevaru, a to može biti: ostvarenje zacrtanih poslovnih planova, ostvarenje rezultata koji će zadovoljiti dioničare, provedba naloga nadređenih iako možda i nisu u okviru poslovanja, statusni simboli, problemi oko plaćanja računa, pojava bolesti u obitelji, ovisnosti i sl.

Prilika ili način na koji se prijevara može provesti i dotična osoba smatra kako je vjerojatnost da ga netko otkrije jako mala. Neke od takvih prilika su: neučinkovit sustav internih kontrola, počinjenje prijevara od strane same uprave ili daje naloge da to učine zaposlenici i druge osobe.

Racionalizacija, tj. opravdanje za počinjenje prijevare mogu biti: smatranje da je netko premalo plaćen za rad, poslodavac je nepošten i zaslužio je biti prevaren, poslodavac krade pa zašto ne bi i ostali te kada netko treba novac kako bi prehranio obitelj.

U praksi postoje i mjere protiv prijevare pa tako bi trebalo razviti i takvo okruženje koje brine da ne dođe do prijevare, a kontrole se obično provode kako bi se odvratilo, spriječilo ili rano

otkrile prijevare. Te aktivnosti se mogu organizirati prema odvratanju, sprječavanju i otkrivanju što će biti prikazano u sljedećoj Tablici.

Tablica 2. Klasifikacija kategorija za kontrole koje se odnose na prijevaru

Odvraćanje	Sprječavanje	Otkrivanje
Kodeks ponašanja	Interna revizija/odjel za ispitivanje prijevare	Eksterna revizija financijskih izvještaja
Interna revizija/odjel za podršku zaposlenika	Vruća linija	Eksterna revizija internih kontrola nad financijskim izvještavanjem
Potvrda uprave financijskih izvještaja	Iznenadne revizije	Menadžerski pregled internih kontrola
Neovisni revizijski odbor	Nagrađivanje zviždača	
Vruća linija		
Obučavanje protiv prijevare uprave/izvršnih direktora		
Obučavanje protiv prijevare zaposlenika		
Politika protiv prijevare		
Rotacije radnih mjesta/obavezni odmor		
Nagrađivanje zviždača		

Izvor: izrada autora prema Riley, R., Rezaee, Z. (2014.) *Prijevara u financijskim izvještajima – sprječavanje i otkrivanje*, 2. izdanje, Zagreb: MATE d.o.o., str. 49.

Navedene kategorije za kontrole koje se odnose na prijevaru ne moraju biti primjenjive za svako malo i srednje poduzeće. Bitno je da vodstvo organizacije stvori dobru atmosferu na radnom mjestu, tj. da se dobro naglase etička očekivanja poduzeća, da se menadžeri vode dobrim primjerom, da se da siguran mehanizam za izvještavanje o prekršajima i na kraju krajeva da se nagradi pošteno ponašanje.

Neki tvrde da se prijevare ne može spriječiti već da se od nje može odvratiti. To dokazuju i koncepti da djelatnici, a i ostali koji sudjeluju u financijskom izvještavanju malih i srednjih

poduzeća ipak imaju percepciju i strah da će biti uhvaćeni te strah od disciplinskih, kaznenih i prekršajnih akcija protiv počinitelja.

Mala i srednja poduzeća imaju puno manje resursa, manje formalnih procedura, interne kontrole postoje u puno manjem obujmu, poduzeća funkcioniraju na bazi povjerenja, a općenito su manje svjesni da su prijevare prisutne svuda oko nas. Da bi to sve moglo funkcionirati u malim i srednjim poduzećima, upravo vlasnik mora biti taj koji je zainteresiran da ne dođe do prijevare i da se shodno tome ponaša. Upravo zaposlenici su ti koji bi se stalno trebali educirati o posljedicama i rizicima takvog ponašanja te kako bi znali prepoznati da je došlo do prijevare te je pravovremeno spriječiti.¹⁵ Dakako, sukladno poslovnoj etici malih i srednjih poduzetnika, niti jedan od oblika opravdanja nikako ne može i ne smije biti razlog za prijevare u financijskim izvještajima.

¹⁵ Udruženje ovlaštenih istražitelja prijevara Hrvatska (2022.), *Kako krademo? Istraživanje o prijevarama u poslovanju u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: ACFE Hrvatska

4. ETIKA U FINACIJSKOM IZVJEŠTAVANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća nije nimalo lak posao i zahtjeva određene principe i norme, a menadžment i računovođa itekako pred sobom imaju velike odgovornosti i obveze koje moraju izvršiti u skladu sa poslovnom etikom. Kako bi poduzeća mogla implementirati etičnost u svoje poslovanje, trebalo bi identificirati temeljne vrijednosti poduzeća (npr. transparentnost, odgovornost, poštenje, povjerenje, pravednost i sl.), zatim izraditi kodeks ponašanja te integrirati etičnost u kulturu poduzeća pomoću raznih edukacija za zaposlenike i pružiti im informacije o načinu na koji se poslovi obavljaju i slično.

Svaki računovođa i menadžer u financijskom izvještavanju mora znati pročitati i razumjeti značaj pojedinih financijskih pokazatelja kao što su: pokazatelji likvidnosti, pokazatelji zaduženosti, pokazatelji aktivnosti, pokazatelji ekonomičnosti, pokazatelji profitabilnosti te pokazatelji investiranja.

U nastavku je prikazano kakav utjecaj ima etika menadžmenta i računovođa u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća, čega se menadžeri moraju pridržavati te što o poslovnoj etici kaže Kodeks etike za profesionalne računovođe.

4.1. Etika menadžmenta u financijskom izvještavanju

"Menadžerska etika sustav je temeljnih vrijednosti, pravila i kriterija koje menadžeri primjenjuju u donošenju odluka, u procjeni ispravnosti vlastitih postupka te procjeni širih učinaka tih postupaka i odluka i njihov utjecaj na druge."¹⁶ Odgovornost i obveza blisko su povezane, no obveza i odgovornost nikako nisu istoznačne. Menadžer se često u praksi susreće sa situacijom da mora napraviti iznimku da mora udovoljiti poslovnom partneru, pa makar to za okruženje i bilo nemoralno, jer je to možda jako dobar poslovni partner i suprotno ponašanje imalo bi velike posljedice na poslovni rezultat samog poduzeća. Prema tome, menadžeri imaju određene temeljne obveze koje nastaju po prirodi posla i samog odnosa s drugima. Menadžer ne smije nikada nanositi zlo drugome kako bi eventualno postigao vlastiti uspjeh, a na štetu

¹⁶ Bahtijerević – Šiber, F., Sikavica, P. i N. Pološki Vokić (2008.), *Suvremeni menadžment – vještine, sustavi i izazovi*, Zagreb: Školska knjiga d.d., str. 534.

poduzeća, ostalih zaposlenika, pa i klijenata. Mora biti pošten i misliti na sebe, a i na druge. I dakako, mora se ponašati u skladu sa zaključenim ugovorima i sporazumima jer ih je on i sklopio.

Da bi sve to postigao, menadžer prilikom financijskog izvještavanja, ali i tokom poslovne godine, mora biti čovjek dobre volje, pošten, pravedan, istinoljubiv, čovječan, nesebičan, strpljiv, pažljiv, lojalan, bez predrasuda, protiv svake laži, nepravde, diskriminacije i sl. No, nije u svakoj situaciji to uvijek moguće jer ne postoji savršen čovjek i čovjek bez mana.

"Menadžment je prvenstveno odgovoran za kvalitetu, poštenje i pouzdanost procesa financijskog izvještavanja, kao i za fer prezentiranje financijskih izvještaja u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima (GAAP). Također je odgovoran korisnicima financijskih izvještaja, posebno investitorima i vjerovnicima u osiguranju da objavljeni financijski izvještaji nisu zavaravajući i da ne sadrže značajna pogrešna prikazivanja, nepravilnosti i prijevare."¹⁷

U poslovnom odnosu postoje i neke specifične menadžerske obveze i odgovornosti, pa tako razlikujemo :

- moralne,
- nemoralne i
- amoralne menadžere.¹⁸

Moralni menadžeri teže poštivanju visokih moralnih i etičkih načela kako u privatnom, tako i u poslovnom ponašanju. Oni na temelju vlastitih primjera etičkog ponašanja i poslovanja služe kao primjer drugima da posluju u skladu s etičkim principima i u skladu sa zakonom.

Nemoralni menadžeri misle da zakonski propisi koji reguliraju pravila etičkog poslovanja, služe kao prepreke na putu za ostvarenje poslovnih ciljeva ali i njihovih vlastitih ciljeva. Nisu nikako na strani etike i odupiru se svim etičkim načelima te donose svoja pravila i norme ponašanja.

Amoralni menadžeri smatraju da se zakon mora poštovati, ali smatraju da od toga i nema neke velike koristi. Vjeruju, tj. smatraju da posao i etika ne idu zajedno. Ovdje spadaju i oni

¹⁷ Riley, R., Rezaee, Z. (2014.), *Prijevara u financijskim izvještajima – sprječavanje i otkrivanje*, 2. izdanje, Zagreb: MATE d.o.o., str. 182. – 183.

¹⁸ Riley, R., Rezaee, Z. (2014.), *Prijevara u financijskim izvještajima – sprječavanje i otkrivanje*, 2. izdanje, Zagreb: MATE d.o.o.

menadžeri koji su nesavjesni i ne pridaju etici posebnu pozornost zbog nepažnje i neodgovornog odnosa prema okruženju, ali i nemara.

Odluke nemoralnih i amoralnih menadžera, dugoročno nanose štetu ugledu ne samo svoga poduzeća već i samoj profesiji menadžera. Neetične odluke loše utječu na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća, a nisu odraz dobrog poslovanja ni u interesu njegovih vlasnika.

Da bi menadžer donio ispravnu odluku koja utječe i na samo financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća on mora:

1. identificirati problem – prepoznavanje i definiranje etičkog problema.
2. prikupiti informacije i činjenice – one koje utječu na problem i odnose se na sve osobe koje su u njega uključene.
3. analizirati i procijeniti moguće rješenje – procjenjuju se moguća rješenja i utjecaj koji bi ona mogla imati na buduće poslovanje.
4. donijeti etično ispravnu odluku – bira se najbolje rješenje u tom trenutku i procjenjuje se odluka i njezin ishod.
5. primijeniti odluku u praksi – što će se dogoditi sa dotičnim neetičnim ponašanjem i eventualno se ispituje što je potrebno drugačije učiniti da ne bi došlo do takvog ponašanja.
6. provesti kontrolu i poboljšanje – vidjeti da li postoje odstupanja od etičkih principa poslovnog subjekta.¹⁹

Etičnost u gotovo svim razvijenim zemljama jedan je od najvećih problema današnjice. U želji za sve većom dobiti i osvajanjem tržišta, mnogi menadžeri danas gledaju na svijet kratkoročno, a dugoročno neće postići uspjeh jer je za to potrebno etično poslovanje koje se postiže poštivanjem zakonskih propisa. U praksi ima jako puno onih poduzeća, a onda i menadžera koji na nepošten i nezakonit način žele ostvariti što bolje financijske rezultate. Izborom računovodstvenih politika i politika financijskog izvještavanja menadžer direktno utječe na kvalitetu informacija koje su sadržane u financijskim izvještajima poslovnog subjekta. Ako menadžer prati primjenu i rezultate provedenih računovodstvenih politika, u svakom trenutku

¹⁹ Riley, R., Rezaee, Z. (2014.), *Prijevarama u financijskim izvještajima – sprječavanje i otkrivanje*, 2. izdanje, Zagreb: MATE d.o.o.

može znati u kojem smjeru ide njegovo poslovanje i kako će se to ostvariti na poslovni rezultat. Ukoliko primijeti da poslovanje ne ide u smjeru postavljenih ciljeva, bitno je da odmah reagira i da promijeni poslovnu politiku. Politike financijskog izvještavanja ne mogu biti iste ukoliko je došlo do razvoja novog tržišta, nove informacije su stavljene na raspolaganje, a one prijašnje više nisu dostupne, unaprijeđene su tehnike vrednovanja ili procjene ili su se promijenili tržišni uvjeti. Ako je došlo do nekih od prije navedenih situacija, svakako je potrebno promijeniti politiku financijskog izvještavanja.

Činjenica je da je menadžment direktno odgovoran za točnost financijskih izvještaja, što je u direktnoj vezi sa poslovnom etikom menadžera. Moralna obveza i dužnost društva je da ih spriječi u naumu prijevara u financijskim izvještajima.

4.2. Etika računovođa u financijskom izvještavanju

"Računovodstvo je najznačajniji dio ukupnog informacijskog sustav i većina informacija potrebnih u procesu poslovnog odlučivanja nastaje upravo u računovodstvu. Stoga možemo reći da je računovodstvo servis, tj. uslužna funkcija funkciji upravljanja..."²⁰ i itekako se od njih zahtijeva da se pridržavaju pravila poslovne etike kako u poslovanju, tako i u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća.

"Računovođa također ima veliku ulogu u financijskom izvještavanju. Računovođa koji svoj posao shvaća ozbiljno dužan je djelovati u skladu sa važećim zakonima, propisima i u skladu sa svojim zvanjem. Cilj računovodstvene profesije ispunjen je ako su zadovoljena ova četiri zahtjeva: profesionalizam, pravovaljanost informacija, kvaliteta pružanih usluga i povjerenje."²¹

Međunarodni kodeks etike za profesionalne računovođe propisuje temeljna načela etike za profesionalne računovođe. Načela određuju standarde ponašanja koja se očekuju od svakog profesionalnog računovođe i uključuju načela integriteta, objektivnosti, profesionalne kompetentnosti i dužne pažnje, povjerljivosti, te profesionalnog ponašanja.

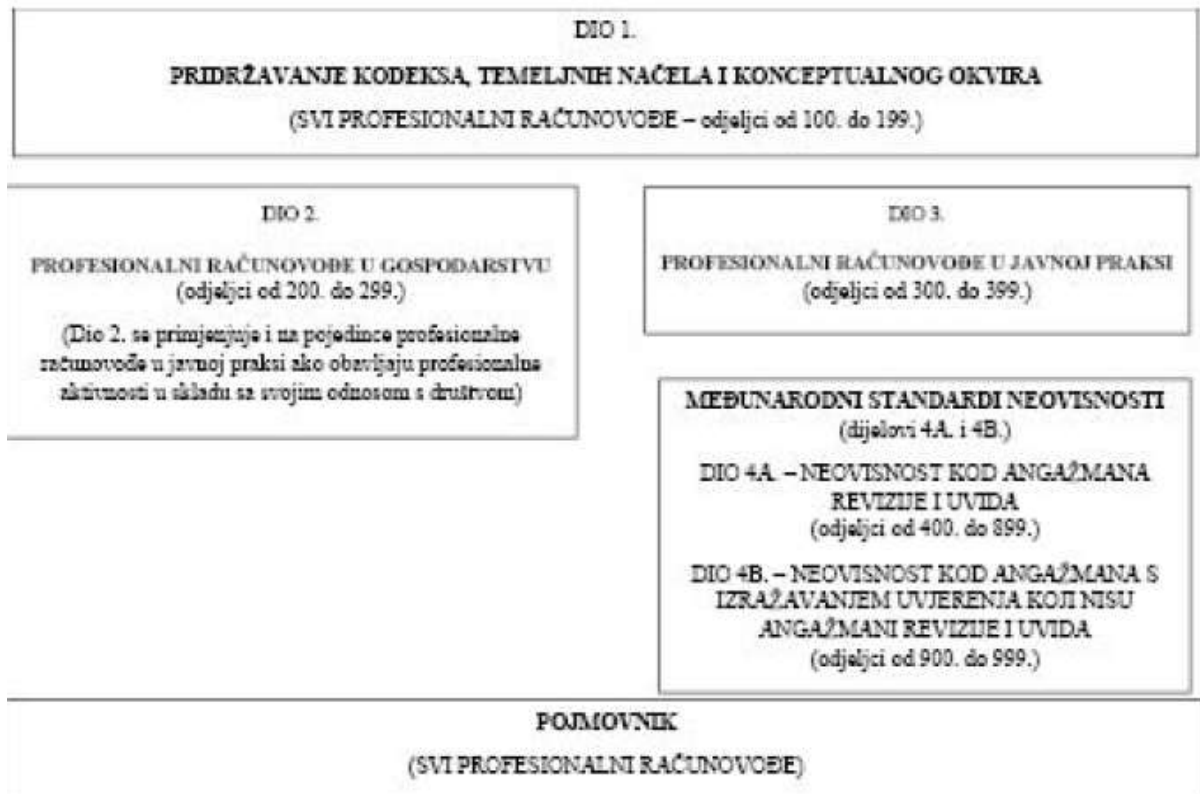
²⁰ Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever Mališ, S. i Žager, L. (2008.), *Analiza financijskih izvještaja*, Zagreb: MASMEDIA d.o.o., str. 44.

²¹ Bedeković M. (2013), *Računovodstvena etika i njezina važnost u računovodstvenoj profesiji*, Zagreb: Praktični menadžment, 4 (2), str. 102-105.

Kodeks čini okvir koji su profesionalni računovođe dužni primjenjivati kako bi identificirali, procijenili i postupali s prijetnjama i pridržavali se navedenih temeljnih načela.

"Ako je riječ o angažmanima revizije i uvida ili angažmanima s izražavanjem uvjerenja, Kodeks propisuje Međunarodne standarde neovisnosti koji su uspostavljeni primjenom konceptualnog okvira na prijetnje neovisnosti kod obavljanja tih angažmana."²²

Slika 4. Pregled kodeksa

Izvor: Odluka o objavljivanju Priručnika s međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (s Međunarodnim standardima neovisnosti), Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 11/2023.

Dio A. Opća primjena Kodeksa uspostavlja temeljna načela profesionalne etike za profesionalne računovođe i pruža konceptualni okvir, odnosno smjernice za primjenu tih načela. Ako će se profesionalni računovođe pridržavati smjernica, sigurno će znati prepoznati prijetnju temeljnim etičkim načelima te će imati mogućnost procijeniti značaj tih prijetnji te da

²² Odluka o objavljivanju Priručnika s međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (s Međunarodnim standardima neovisnosti), Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 11/2023.

li je potrebno poduzeti određene mjere opreza. Dijelovi B i C Kodeksa etike za profesionalne računovođe sadrže smjernice kojima se pokazuje kako primijeniti početni konceptualni okvir u određenim situacijama u kojima se poduzeće našlo. Odnosno, ti dijelovi sadrže primjere za mjere opreza koje bi se mogle poduzeti protiv određenih prijetnji temeljnim etičkim načelima, ali i neke od mogućih situacija u kojima nisu primjenjive mjere opreza pa takvo poduzimanje treba zaobići i riješiti to nekako na drugi način, a da do toga ni ne dođe. Isto tako, važno je istaknuti da se dio B odnosi na profesionalne računovođe u javnom djelovanju. Profesionalni računovođe u javnom djelovanju su profesionalni računovođe u poduzećima koje pružaju uslugu revizije, porezni savjetnici su i slično. Dio C se odnosi baš na profesionalne računovođe u poduzećima i itekako ima veze kako za ostale računovodstvene poslove, tako i za izradu financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća, koji se sukladno poslovnoj etici mora pridržavati temeljnih konceptualnih okvira Kodeksa. Poslovni računovođa u poduzeću je računovođa koji je zaposlen tamo ili je angažiran da bude rukovoditelj ili ne, u branši trgovine, industrijskim djelatnostima, pružanju raznih usluga, javnom sektoru, obrazovanju, neprofitnim organizacijama, nadzornim ili nekim drugim profesionalnim tijelima ili je samo angažiran od strane tih tijela da odradi određeni posao.

Temeljna etička načela i pravila profesionalnog etičkog ponašanja kojih se moraju pridržavati profesionalni računovođe navedena su u uvodnom dijelu Kodeksa. "To su slijedeća:

1. načelo integriteta - biti iskren i pošten u svim profesionalnim i poslovnim odnosima.
2. načelo objektivnosti - ne dopustiti da pristranost, sukob interesa ili neprimjeren utjecaj drugih kompromitiraju profesionalne ili poslovne prosudbe.
3. načelo profesionalne kompetentnosti i dužne pažnje - stjecati i održavati stručno znanje i vještinu na razini koja je potrebna kako bi se osiguralo da klijent ili poslovna organizacija dobije kompetentnu profesionalnu uslugu, temeljenu na najnovijim stručnim i profesionalnim standardima, te relevantnim pravnim propisima i pažljivo obavljati svoje poslove, u skladu s primjenjivim stručnim i profesionalnim standardima
4. načelo povjerljivosti - poštovati povjerljivost podataka koji su stečeni kao posljedica profesionalnih i poslovnih odnosa.

5. načelo profesionalnog ponašanja - pridržavati se relevantnih zakona i regulativa, te izbjegavati bilo kakvo ponašanje za koje profesionalni računovođa zna ili bi trebao znati da bi moglo diskreditirati profesiju."²³

Profesionalni računovođa svjestan je posljedica i neće se dovoditi u situaciju da manipulira informacijama ili da se služi povjerljivim informacijama, a sve kako bi stekao svoju osobnu koristi ili korist za neku drugu osobu.

Profesionalni računovođa mogao bi se dovesti u nepoštivanje temeljnih načela kada bi bio zainteresiran za financijskih interes koji bi takvim činom imao samo za sebe ili ako spozna da članovi njegove obitelji također imaju financijske interese.

Neki od primjera koji bi mogli stvoriti prijetnju temeljem osobnih interesa računovođa uključuju situacije u kojima sam računovođa ili član njegove najuže ili uže obitelji:

- motiviran je i ima priliku manipulirati informacijama o cijenama kako bi i sam stekao financijsku korist,
- ima financijski interes u poduzeću, a odluka koju donosi računovođa mogla bi utjecati i povećati vrijednost tog financijskog interesa,
- kandidat je za dobivanje bonusa vezanog uz ostvarenu dobit, a računovođa ima utjecaj na visinu tog bonusa,
- ima odgođeno pravo na bonuse u dionicama ili razne opcije na dionice u poduzeću, a računovođa bi mogao izravno utjecati na povećanje vrijednosti samog bonusa,
- sudjeluje u donošenju odluke o naknadama kojim se potiče ostvarenje ciljeva ili služe kao podrška naporima za maksimiziranje vrijednosti dionica poslovne organizacije. Primjer takvog aranžmana bilo bi sudjelovanje u donošenju planova davanja poticaja koji se vezuju uz ostvarenje određenih učinaka.²⁴

"Kvaliteta financijskih izvještaja u direktnoj je vezi sa etičkom i sa zakonskom odgovornošću i ukoliko donosioci odluka zanemaruju etičku odgovornost javljaju se zloupotrebe koje, iako ne dovode do kršenja zakonske odgovornosti, rezultiraju „iskrivljenom slikom” o poslovnom

²³ Hrvatska revizorska komora (2023.), Odluka o objavljivanju Priručnika s međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (s Međunarodnim standardima neovisnosti), Zagreb: Narodne novine br. 11/2023

²⁴ Hrvatska revizorska komora (2023.), Odluka o objavljivanju Priručnika s međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (s Međunarodnim standardima neovisnosti), Zagreb: Narodne novine br. 11/2023

subjektu putem netočnih podataka i nepotpunih informacija u financijskim izvještajima, što može imati odlike kreativnog računovodstva."²⁵

Zanimljivo područje proučavanja svakako je i kreativno računovodstvo. Kreativno računovodstvo nije ništa drugo već primjena različitih tehnika i načina knjiženja i prikazivanja lažnih stavki i rezultata u financijskim izvještajima, a sve kako bi slika o poduzeću u javnosti bila što bolja, odnosno kako bi investitori imali bolju percepciju o tom poduzeću i imali interese i uvjerenja da investiraju u to poduzeće. Samo kreativno računovodstvo nije nešto što se može naučiti ili neka radnja odraditi preko noći, to je proces koji počinje prvenstveno s manjim manipulacijama, a onda to preraste u puno više i sve manje i manje etično.

Profesionalna etika svakako zahtijeva da se računovođe potpuno posvete svojoj profesiji i da se brinu za stalno povećanje kvalitete financijskog izvještavanja i rukovođenja pa prema tome, s određenim zakonskim mehanizmima, a i svijesti samih računovođa i menadžera, financijsko izvještavanje će biti realno i bez manipulacija.

²⁵ Pripremljeno prema Stojanović R. (2015.), *Profesionalna etika kao imperativ pouzdanosti finansijskog izvještavanja*, Srbija: Savez računovođa i revizora Srbije

5. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU POSLOVNE ETIKE NA FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Provedenim istraživanjem daju se informacije o podacima do kojih se došlo prilikom istraživanja te su dane neke ideje kako spriječiti neetično ponašanje prilikom financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.

5.1. Opći podaci o provedenom istraživanju

Kao što je već na početku spomenuto, za istraživački dio rada bilo je provedeno anketno ispitivanje računovođa, menadžera i ostalih djelatnika u računovodstvu i ekonomskoj struci malih i srednjih poduzeća. Anketa je bila poslana: 1) e-mailom (56) na dostupne adrese malih i srednjih poduzeća (putem kontakata prikupljenih tijekom rada u knjigovodstvenom servisu), te 2) putem društvenih mreža u grupama (2) koje okupljaju računovodstvenu struku. Dobiveni podaci analizirani su metodom deskriptivne statistike. Prikupljanje odgovora trajalo je kroz razdoblje od 2 tjedna.

Anketni upitnik sastoji se od nekoliko dijelova. U prvom djelu saznale su se opće informacije o ispitanicima kao što su dob, spol, stručna sprema, radno mjesto te radni staž u struci. Zatim, drugi dio prikazuje informacije o poznavanju profesionalne etike i važnosti iste u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika. Također, pitalo se ispitanike o razlozima za neetično ponašanje u malim i srednjim poduzećima i kakve bi bile reakcije u slučaju da se nađu u takvoj situaciji. U trećem djelu, dali su se prijedlozi za neetično ponašanje i tražilo se mišljenje ispitanika o tome je li to opravdani razlog za neetično ponašanje ili nije i na koji način se to u konkretnom slučaju može spriječiti. Četvrtim djelom, tražili su se prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika.

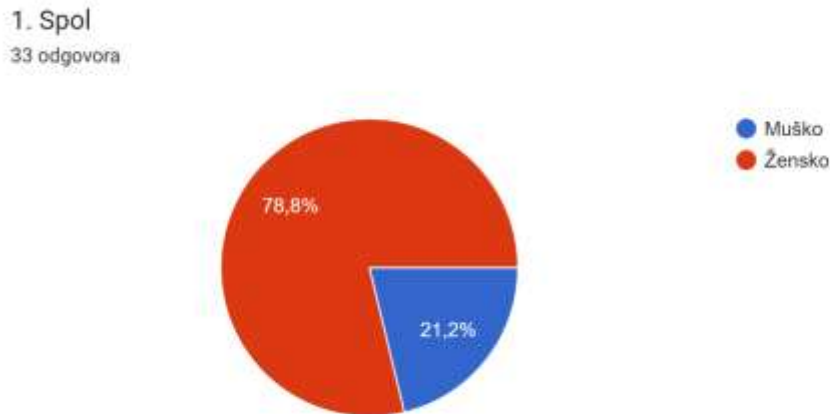
Prikupljena su 33 odgovora i na temelju dostavljenih odgovora u nastavku su izneseni rezultati dobiveni istraživanjem te prijedlozi za poboljšanje na temelju provedenog istraživanja.

5.2. Rezultati dobiveni istraživanjem

Istraživanjem se došlo do zanimljivih odgovora, a i do zanimljivih prijedloga za poboljšanje istih.

Naime, od 33 pristigla odgovora, čak njih 26 ili 78,8 % su bili ispitanici ženskog roda, a ostatak od 7 odgovora ili 21,2 % je bilo muškog roda što prikazuje Slika 5. u nastavku.

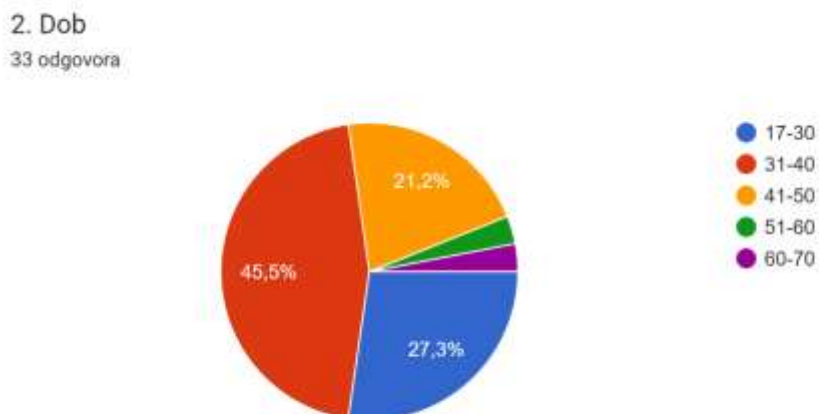
Slika 5. Spol ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

U sljedećem djelu saznalo se da je većina ispitanika odgovarala u dobi od 31 – 40 godina, tj. njih čak 45,5%. Ostali odgovori bili su u dobi od 17 – 30 godina (njih 27,3%), u dobi od 41 – 50 godina (njih 21,2%). Zatim u dobi od 51 – 60 godina (njih 3%) i u dobi od 60 – 70 godina, njih također 3%. To prikazuje i Slika 6. u nastavku.

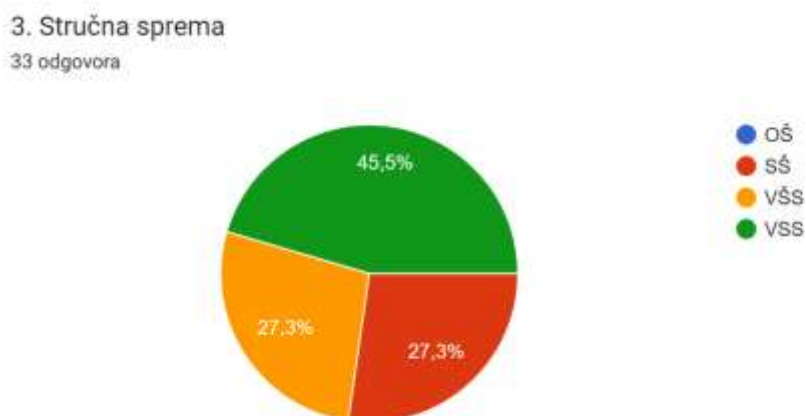
Slika 6. Dob ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Slika 7. prikazuje stručnu spremu koju su stekli ispitanici. Tako većina njih, tj. 15 ili 45,5% ima završenu visoku stručnu spremu (VSS), a podjednaki broj njih (9 ili 27,3%) ima srednju stručnu spremu ili ostalih 9 ili 27,3% ima višu školsku spremu (VŠS). Brojevi su očekivani pošto financijsko izvještavanje poduzeća traži ipak višu razinu obrazovanja od onog koje se stječe u srednjoškolskom obrazovanju.

Slika 7. Stručna sprema ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Većina ispitivača zaposlena je na poslovima koji se odnose na posao računovođa, knjigovođa ili menadžmenta, a neki su čak i vlasnici poduzeća. To prikazuje Slika 8. Dakako ne iznenađuje jer su upravo računovođe ti koji sastavljaju izvještaje i prezentiraju ih vlasnicima poduzeća koji su ujedno i menadžeri u malim i srednjim poduzećima.

Slika 8. Radna mjesta ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju

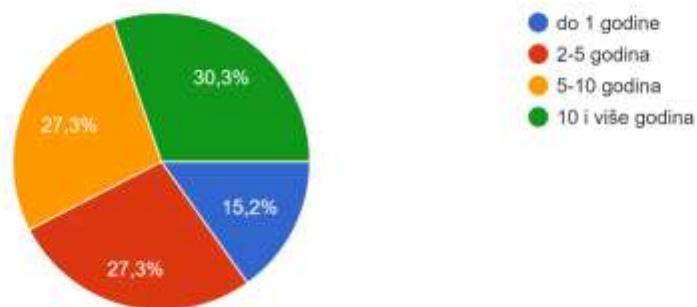
Administrativni djelatnik – 1	Asistent menadžera – 1
Doktor dentalne medicine – 1	Glavni direktor – 1
Knjigovođa – 3	Menadžer nabave – 1
Menadžer – 3	Menadžerica – 1
Poslovođa – 1	Računovodstvo – 2
Računovođa – 9	Suradnik za financije i računovodstvo – 1
Viši referent za računovodstvo – 1	Vlasnik i direktor – 1
Voditelj financija – 1	Voditelj računovodstva – 1
Voditelj uvoza – 1	Voditeljica računovodstva – 1

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Informacije o trenutačnom radnom mjestu su sljedeće: većina ili njih 10, tj. 30,3% radi na trenutačnom radnom mjestu 10 i više godina. Sljedeće mjesto dijele ispitanici sa stažem od 5 – 10 godina, njih 9 ili 27,3% i ispitanici sa stažem od 2 – 5 godina njih također 9 ili 27,3%. Najmanje pristiglih odgovora došlo je od ispitanika sa stažem do 1 godine, njih 5 ili 15,2%. Sve to prikazuje slika 9. u nastavku.

Slika 9. Staž ispitanika proveden na trenutačnom radnom mjestu

5. Staž na trenutačnom radnom mjestu
33 odgovora

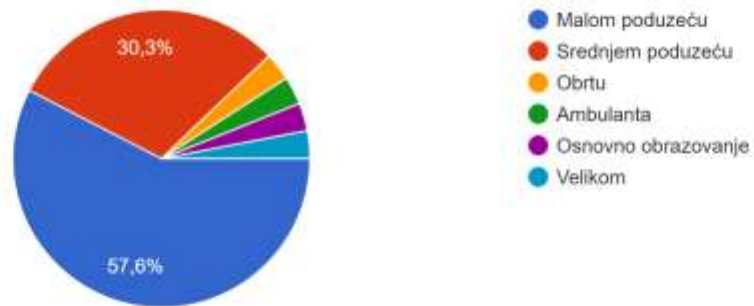

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Ono što je bilo bitno u provedenom istraživanju je saznati u kakvom poduzeću rade ispitanici (je li to malo ili srednje poduzeće) kako bi se odgovori smatrali relevantnim. Tako od ispitanika čak njih 19 ili 57,6% radi u malom poduzeću, a 10 ili 30,3% radi u srednjem poduzeću. Ostali odgovori su obrt – 1 ispitanik ili 3%, ambulanta – 1 ispitanik ili 3%, osnovno obrazovanje – 1 ispitanik ili 3% te veliko poduzeće – 1 ispitanik ili također 3%. Pošto je malo odgovora pristiglo od ostalih sudionika istraživanja, a da nisu malo ili srednje poduzeće, odgovori se mogu uzeti u obzir. Prikazuje to i Slika 10. u nastavku.

Slika 10. Poduzeće u kojem rade ispitanici

6. Radim u:
33 odgovora

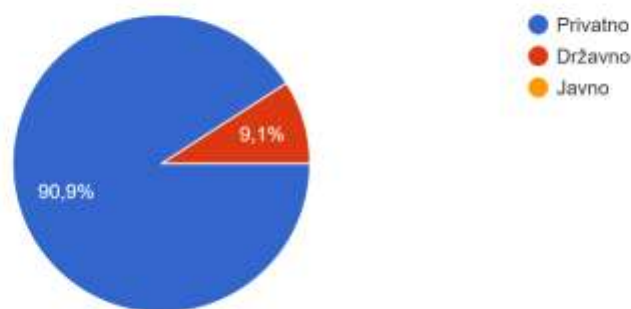

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Većina ispitanika radi u poduzeću čije je vlasništvo privatno, a tek nekolicina njih radi u poduzeću koje je u državnom vlasništvu. Pa tako može se zaključiti da njih 30 ili 90,9% radi u poduzeću sa privatnim vlasništvom, a tek njih 3 ili 9,1% radi u poduzeću koje je u državnom vlasništvu. Prikazano je na Slici 11.

Slika 11. Vlasništvo poduzeća u kojem rade ispitanici

7. Vlasništvo poduzeća je:
33 odgovora

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

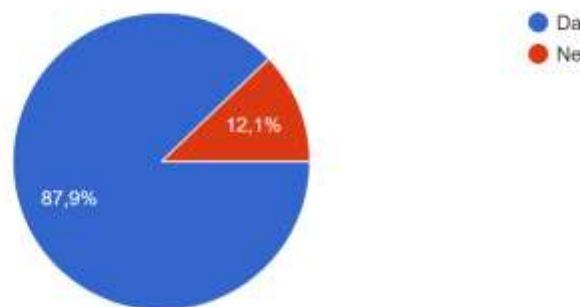
Nakon dobivenih općih informacija o ispitanicima, drugi dio anketnog upitnika sadrži informacije o važnosti poslovne etike u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća, koji su razlozi za neetično ponašanje te reakcije ispitanika kada bi se našli u takvoj situaciji.

Tako, 29 njih ili 87,9% smatra da profesionalna etika utječe na čestitost i profesionalizam u poslovanju i financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća. Prema Slici 12. tek njih 4 ili 12,1% ne smatra da je to tako. Ljudi su skloni pogreškama, a da nema zakona i pravila bilo bi još i više manipulacija, prijevara i slično.

Slika 12. Utjecaj poslovne etike na čestitost i profesionalizam u poslovanju u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća

8. Utječe li profesionalna etika na čestitost i profesionalizam u poslovanju i financijskom izvještavanju menadžera i računovođa?

33 odgovora

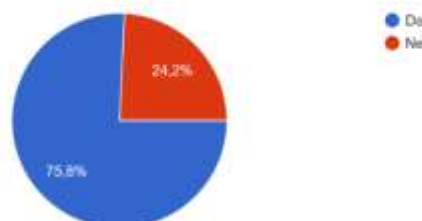
Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Na Slici 13. prikazano je da njih 25 ili 75,8% smatra da je neetično ponašanje prisutno u praksi financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća, a tek 8 njih ili 24,2% smatra da neetično ponašanje nije prisutno u praksi financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.

Slika 13. Mišljenje ispitanika o prisutnosti neetičnog ponašanja u praksi financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća

9. Smatrate li da je neetično ponašanje prisutno u praksi financijskog izvještavanja menadžmenta i računovođa u RH?

33 odgovora

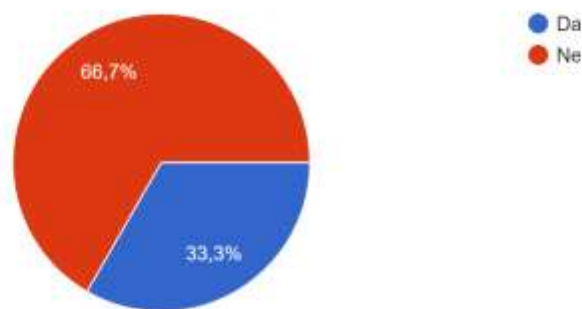
Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Ipak većina ili njih 22, tj. 66,7% nije našlo u situaciji da se nalaze pod pritiskom da se ponašaju suprotno poslovnoj etici na radnom mjestu prilikom financijskog izvještavanja. Dio njih, 11 ili 33,3% se ipak našlo u takvoj situaciji kao što je prikazano na Slici 14. u nastavku.

Slika 14. Informacije o ispitanicima koji su doživjeli pritiske na radnom mjestu da se ponašaju suprotno poslovnoj etici na radnom mjestu prilikom financijskog izvještavanja

10. Da li ste doživjeli pritiske da se ponašate suprotno poslovnoj etici na radnom mjestu prilikom financijskog izvještavanja?

33 odgovora

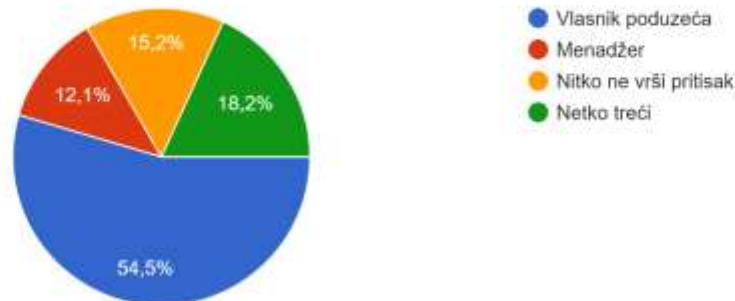
Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Prema istraživanju, najviše pritisaka za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju čine vlasnici poduzeća, a to smatra 18 ispitanika ili 54,5%, zatim netko treći i to smatra 6 ispitanika ili njih 18,2%. Da nitko ne vrši pritisak smatra 5 ispitanika ili 15,2%, a da to čine menadžeri smatra njih 4 ili 12,1% što će nam prikazati i Slika 15.

Slika 15. Tko vrši pritisak na neetično ponašanje

11. Za koga smatrate da bi najviše mogao vršiti pritisak na neetično ponašanje u financijskom izvještavanju?

33 odgovora

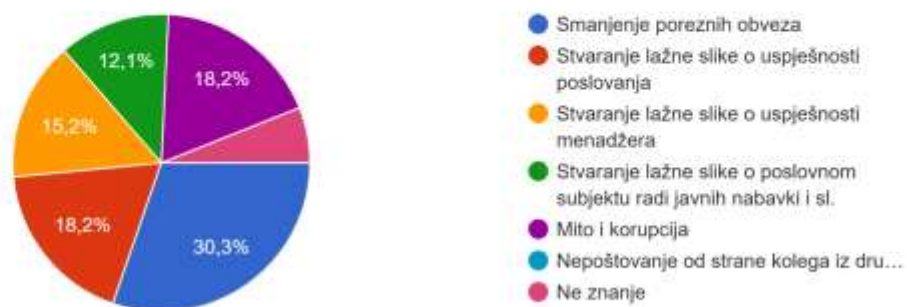
Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Kada je u pitanju motiv za neetično ponašanje, tu ispitanici nisu imali toliko podjednak odgovor kao do sada. Slika 16. to će i predočiti.

Slika 16. Motivi za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća

12. Koji bi po Vama bili najčešći motivi za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju poduzetnika?

33 odgovora

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Svega 10 ispitanika ili 30,3% smatra da je smanjenje poreznih obveza jedan od motiva za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju poduzetnika. Odgovori su još: mito i korupcija 6 ispitanika ili 18,2%, stvaranje lažne slike o uspješnosti poslovanja smatra također 6 ispitanika

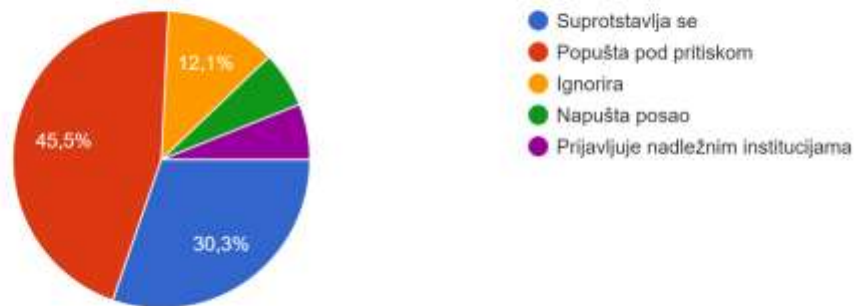
ili 18,2%. Da je motiv stvaranje lažne slike o uspješnosti menadžera smatra 4 ispitanika ili 12,1%, a posljednji motiv je neznanje i to smatra njih 2 ili 6,1%.

Dobiveni podaci u anketnom upitniku ipak se malo razlikuju od istraživanja koje je provelo Udruženje ovlaštenih istražitelja prijevara Hrvatska. Prema njima, u kategoriji mito i korupcija, najzastupljenije je davanje mita u novcu ili poklonu, zatim preusmjerenje poslovne prilike za kupnju ili prodaju prema drugoj organizaciji u kojoj ima sakriveni ekonomski ili osobni interes, dok su prijave koje se odnose na računovodstvo i financijsko izvještavanje manje zastupljene.²⁶

Prilikom pitanja o reakciji odgovornih osoba na pritiske za neetično ponašanje zaključak je kako ipak većina popušta pod pritiskom. Takav odgovor dobiven je od 15 ispitanika ili 45,5%, dok su sljedeći ispitanici odgovorili da se odgovorne osobe ipak suprotstavljaju, njih 10 ili 30,3%, ignoriraju takvo ponašanje – 4 ispitanika ili 12,1%, odgovorna osoba napušta posao – 2 ispitanika ili 6,1% te da odgovorne osobe prijavljuju nadležnim institucijama takvo ponašanje smatra 2 ispitanika ili 6,1%. Slika 17. to i prikazuje.

Slika 17. Reakcije odgovornih osoba na pritiske za neetično ponašanje

13. Reakcije odgovornih osoba na pritiske za neetično ponašanje:
33 odgovora

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

²⁶ Udruženje ovlaštenih istražitelja prijevara Hrvatska (2022.), *Kako krademo? Istraživanje o prijevarama u poslovanju u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: ACFE Hrvatska

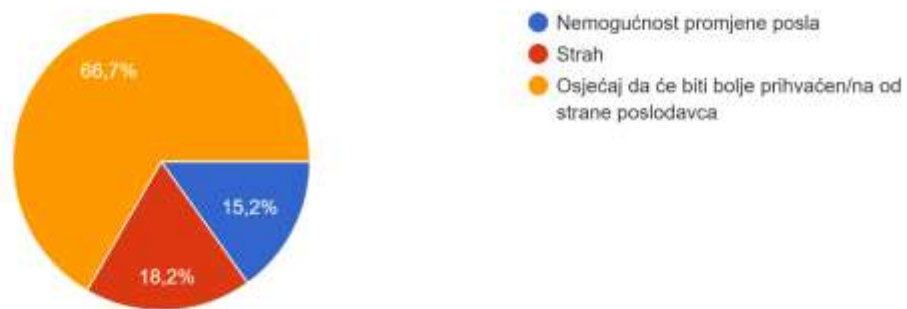
Trećim djelom anketnog upitnika prikazani su razlozi za neetično ponašanje menadžera i računovođa malog i srednjeg poduzeća u praksi financijskog izvještavanja te jesu li krize prilika da se tako i ponašamo.

Prema tome, Slika 18. prikazuje da se menadžeri i računovođe ponašaju neetično jer imaju osjećaj da će biti bolje prihvaćeni od strane poslodavca i to smatra 22 ispitanika ili njih 66,7%. Njih 6 ili 18,2% smatra da je strah kao jedan od razloga za takvo ponašanje dok 5 ispitanika ili 15,2% smatra da je razlog za takvo ponašanje nemogućnost promjene posla.

Slika 18. Razlozi za neetično ponašanje računovođa i menadžera malog i srednjeg poduzeća u praksi financijskog izvještavanja

14. Razlozi za neetično ponašanje računovođa i menadžera malog i srednjeg poduzeća u praksi financijskog izvještavanja:

33 odgovora

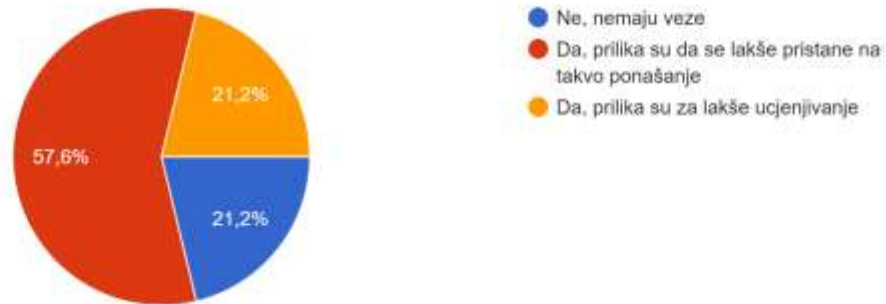
Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Da su krize prilika da se lakše pristane na neetično ponašanje menadžera i računovođa prilikom financijskog izvještavanja, smatra 19 ispitanika ili 57,6%, a da nemaju veze sa neetičnim ponašanjem smatra njih 7 ili 21,2%, a isti broj njih ili 7 ispitanika, tj. 21,2% smatra da su krize prilika za lakše ucjenjivanje. Prikazuje to Slika 19 u nastavku.

Slika 19. Krize kao prilika za neetično ponašanje računovođa i menadžera malih i srednjih poduzeća u financijskom izvještavanju

15. Jesu li krize prilika za neetično ponašanje menadžera i računovođa prilikom financijskog izvještavanja?

33 odgovora

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

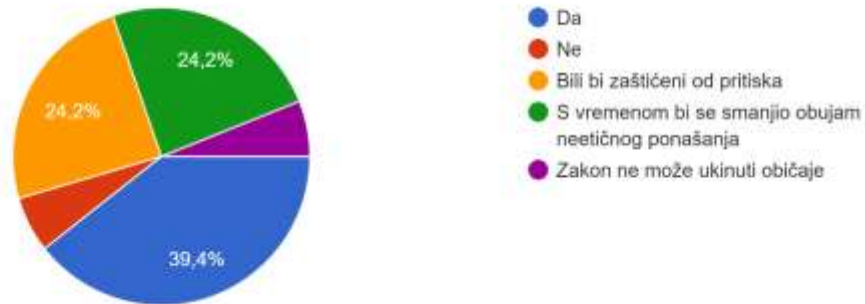
Četvrti dio upitnika daje informacije o tome bi li se zaštitom profesije računovođa i menadžera smanjilo neetično ponašanje prilikom financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća te se prikupljaju prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja menadžera i računovođa tijekom financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj.

Prema tome, kao što se vidi na Slici 20, 13 ispitanika ili 39,4% smatra da bi se definitivno na taj način smanjilo neetično ponašanje, 8 ispitanika ili 24,2% smatra da bi se s vremenom smanjio obujam neetičnog ponašanja, 8 ispitanika ili 24,2% smatra da bi na taj način bili zaštićeni od pritiska. 2 ispitanika ili 6,1% smatra da se na taj način ipak ne bi smanjilo neetično ponašanje, a 2 ispitanika ili 6,1% smatra da zakon ne može ukinuti običaje.

Slika 20. Zaštitom profesije smanjilo bi se neetično ponašanje u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća

16. Zaštitom profesije računovođa i menadžera smanjilo bi se neetično ponašanje prilikom financijskog izvještavanja u malim i srednjim poduzećima?

33 odgovora

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Nakon svega navedenog dani su i prijedlozi za poboljšanje na temelju provedenog istraživanja.

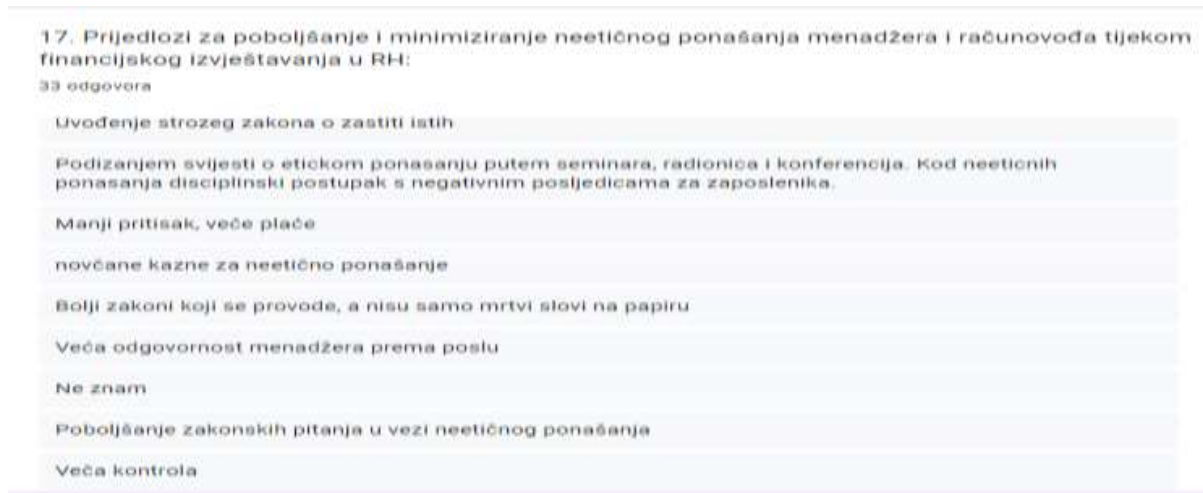
5.3. Prijedlozi za poboljšanje na temelju provedenog istraživanja

Na kraju su ispitanici dali su neke od svojih prijedloga za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja menadžera i računovođa tijekom financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskog pa tako su prema Slici 21. predložili sljedeće:

- Veće i učestalije kontrole poreznih vlasti.
- Ustrajati u vlastitim uvjerenjima, imati više hrabrosti i prijaviti nepravilnosti, educirati sebe i druge.
- Objava i definiranje pravila ponašanja, sankcioniranje neetičnog ponašanja te otkrivanje i otklanjanje potencijalnih etičnih problema.
- Zaštita od strane poslodavca.
- Smanjiti poreze.
- Komunikacija.
- Strože kazne.
- Veće edukacije.
- Pooštriti zakone vezano za kažnjavanje malverzacija.

- Veće interne kontrole i uvođenje obavezne revizije za mala poduzeća.
- Donošenje zakona o zaštiti profesije računovođa i menadžera.
- Držati se uvijek standarda bez obzira na pritiske.
- Podizanje svijesti o etičkom ponašanju putem seminara, radionica i konferencija. Kod neetičnih ponašanja disciplinski postupak s negativnim posljedicama za zaposlenika.
- Manji pritisak, veće plaće.
- Bolji zakoni koji se provode, a nisu samo mrtvo slovo na papiru.
- Veća odgovornost menadžera prema poslu.
- Poboljšanje zakonskih pitanja u vezi neetičnog ponašanja.

Slika 21. Prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja menadžera i računovođa tijekom financijskog izvještavanja

Izvor: Vlastiti anketni upitnik

Prema svemu navedenom, neetično ponašanje itekako je prisutno u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća te je važan zadatak ponašati se etično kako u privatnom, tako i u poslovnom životu, a onda to isto prenositi na mlađe generacije kako bi se obujam neetičnog ponašanja prilikom financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzetnika smanjio, a s vremenom i nestao na dobrobit svih.

6. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme, prijevarena u financijskim izvještajima sve je više i nisu toliko značajne u malim i srednjim poduzećima, no u velikima itekako. To svakako postaje problem kako za poslovanje malih i srednjih poduzeća, tako i za državu, a i za investitore jer se na taj način gubi povjerenje u osobe koje su odgovorne za financijske izvještaje, između ostalih i profesije računovođa, a i menadžera.

Kvaliteta financijskih izvještaja izuzetno je bitna za investitore jer se samim time stječe povjerenje, pouzdanost i transparentnost u financijske informacije sadržane u njima. Prijevara u financijskim izvještajima narušavaju taj ugled i ozbiljna su prijetnja povjerenju tržišnih sudionika u iste te se javljaju sumnje u etičnost menadžmenta i računovođa u sastavljanju financijskih izvještaja.

Ekonomске krize prilike su i poticaj menadžmentu i računovođama da se angažiraju oko prijevara u financijskim izvještajima no poslovna etika im nikako ne bi smjela dozvoliti da popuste pod pritiskom i da se ponašaju suprotno etičkim načelima i principima i Kodeksu etičkog ponašanja za profesionalne računovođe. Iako pravila i regulative smanjuju poticaje i prilike počiniteljima da počine prijevaru u financijskim izvještajima, snažno vodstvo, edukacija i praksa protiv prijevara, uključujući svijest zaposlenika i javnosti, te izvrsna poslovna etika samog poduzeća, najučinkovitiji je alat u sprečavanju i otkrivanju prijevara u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzetnika.

Društvo je sve više i više suočeno sa materijalizmom pa zbog velike želje za zaradom, mnoge profesije, a među njima i menadžeri i računovođe, zaboravljaju na bitnu stvar koja itekako ima veliki utjecaj na samo poslovanje poduzeća, a onda i na sami rezultat u financijskom izvještavanju, a to je poslovna etika. Neetično ponašanje i poslovanje samo kratkoročno pruža uspjeh i pozitivan rezultat i učinak na druge.

Zaključuje se na temelju provedenog istraživanja i rezultata dobivenih istraživanjem, da većina smatra da ipak ima načina za smanjenje neetičnog ponašanja. Kada bi se svi držali pravila ponašanja u poduzeću i kada bi svako poduzeće donijelo svoj kodeks poslovne etike te bi se isti više kontrolirao, itekako bi se dalo doći na kraj svim malverzacijama i prijevarama u poslovanju malih i srednjih poduzeća, a onda i u njihovim financijskim izvještajima.

Dakako, uvođenjem obveze za eksternom revizijom u malim i srednjim poduzećima također bi se dalo na značaju etičkog prikazivanja informacija sadržanih u financijskim izvještajima malih i srednjih poduzeća.

Na kraju da bi uopće postojalo etično društvo, poduzeća i druge organizacije, nužno je da postoje i etični ljudi. Sliku o poslovnoj etici treba gledati na nacionalnoj, internacionalnoj ili globalnoj razini, kao i samo poslovanje, te ih ne smiju ograničavati postojeće geografske granice. Mlade generacije treba poticati na etičnost u poslovanju kako bi svima bilo bolje i ljepše. Što će se više zahtijevati da poduzeća postupaju etično i da što više svoje ponašanje potkrepljuju svojim etičnim djelovanjem, imat će snažniji utjecaj na promjenu politike određenog poduzeća te će, samim time i samo financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća biti pouzdanije.

POPIS LITERATURE

1. Aleksić, A. (2007.), *Poslovna etika – element uspješnog poslovanja* (str. 419-429.), Zagreb: Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol 5
2. Bahtijerević – Šiber, F., Sikavica, P. i N. Pološki Vokić (2008.), *Suvremeni menadžment – vještine, sustavi i izazovi*, Zagreb: Školska knjiga d.d.,
3. Bebek, B. i Kolumbić, A. (2000.), *Poslovna etika*, Zagreb: Naklada Sinergija
4. Bedeković M. (2013.), *Računovodstvena etika i njezina važnost u računovodstvenoj profesiji*, Zagreb: Praktični menadžment, 4 (2)
5. Brozović, M., Mamić Sačer, I., Pavić, I., Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2020.), *Revizija: Nadzorni mehanizam korporativnog upravljanja*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
6. Belak, V. (2011.), *Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – borba protiv prijevare*, Zagreb: Belak Excellens
7. Bešvir, B. (2010.), *Forenzična revizija*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, 8 (8)
8. Grupa autora (2008.), *Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja - s poreznim propisima*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (D. Gulin)
9. Hrvatska revizorska komora (2023.), *Odluka o objavljivanju Priručnika s međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (s Međunarodnim standardima neovisnosti)*, Zagreb: Narodne novine br. 11/2023
10. Jalšenjak, B. i Krkač, K. (2016.), *Poslovna etika, korporacijska društvena odgovornost i održivost*, Zagreb: MATE d.o.o.
11. Kant, I. (1990.), *Kritika praktičnog uma*, Zagreb: ITP NAPRIJED
12. Međunarodni revizijski standard 315 (izmijenjen), *Identificiranje i procjenjivanje rizika značajnih pogrešnih prikazivanja kroz stjecanje razumijevanja subjekta i njegovog okruženja*, Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 61/24
13. Međunarodni revizijski standardi 240 – *Revizorove odgovornosti u vezi s prijevarama u reviziji financijskih izvještaja*, Hrvatska revizorska komora, Narodne novine br. 49/10
14. Rezaee, Z., Riley, R. (2014.), *Prijevare u financijskim izvještajima: sprječavanje i otkrivanje*, Zagreb: Mate
15. Simmons, S. i C. Simmons jr J. (2000.), *Emocionalna inteligencija*, Zagreb: Biblioteka Sana

16. Stojanović R. (2015.), *Profesionalna etika kao imperativ pouzdanosti finansijskog izvještavanja*, Srbija: Savez računovođa i revizora Srbije
17. Štahan, M. (2017.), *Prijevare u finansijskim izvještajima*, preuzeto 28.02.2024. sa <https://www.teb.hr/novosti/2017/prijevare-u-financijskim-izvjestajima/>
18. Udruženje ovlaštenih istražitelja prijevara Hrvatska (2022.), *Kako krademo? Istraživanje o prijevarama u poslovanju u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: ACFE Hrvatska
19. Vujić, V., Ivaniš, M. i Bojić, B. (2012.), *Poslovna etika i multikultura*, Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, Sveučilište u Rijeci
20. Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 78/15., 134/15., 120/16., 116/18., 42/20., 47/20., 114/22., 82/23.
21. Zakon o računovodstvu, Narodne novine broj 78/15 134/15 120/16, čl.19
22. Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever Mališ, S., Brozović, M. i Žager, L. (2023.), *Analiza finansijskih izvještaja – temeljna načela i postupci, 6. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i finansijskih djelatnika

POPIS SLIKA

Slika 1: Subjekti koji utječu na etičko poslovno ponašanje	6
Slika 2. Temeljne faze procesa revizije financijskih izvještaja.....	14
Tablica 1. Proces forenzične revizije	16
Slika 3. Trokut prijevare.....	18
Tablica 2. Klasifikacija kategorija za kontrole koje se odnose na prijevaru	19
Slika 4. Pregled kodeksa	25
Slika 5. Spol ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju.....	30
Slika 6. Dob ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju	30
Slika 7. Stručna sprema ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju	31
Slika 8. Radna mjesta ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju	31
Slika 9. Staž ispitanika proveden na trenutačnom radnom mjestu.....	32
Slika 10. Poduzeće u kojem rade ispitanici.....	33
Slika 11. Vlasništvo poduzeća u kojem rade ispitanici	33
Slika 12. Utjecaj poslovne etike na čestitost i profesionalizam u poslovanju u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća.....	34
Slika 13. Mišljenje ispitanika o prisutnosti neetičnog ponašanja u praksi financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....	34
Slika 14. Informacije o ispitanicima koji su doživjeli pritiske na radnom mjestu da se ponašaju suprotno poslovnoj etici na radnom mjestu prilikom financijskog izvještavanja	35
Slika 15. Tko vrši pritisak na neetično ponašanje	36
Slika 16. Motivi za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća	36
Slika 17. Reakcije odgovornih osoba na pritiske za neetično ponašanje	37
Slika 18. Razlozi za neetično ponašanje računovođa i menadžera malog i srednjeg poduzeća u praksi financijskog izvještavanja	38
Slika 19. Krize kao prilika za neetično ponašanje računovođa i menadžera malih i srednjih poduzeća u financijskom izvještavanju.....	39
Slika 20. Zaštitom profesije smanjilo bi se neetično ponašanje u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća.....	40
Slika 21. Prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja menadžera i računovođa tijekom financijskog izvještavanja	41

ŽIVOTOPIS

JAKUŠEVEC ZABOČKI 70, 49 210 ZABOK, HRVATSKA
TELEFON: 091/5756-651, E-MAIL: veronika.horvat2@gmail.com

ZORIĆ VERONIKA

SAŽETAK

- Stručna prvostupnica ekonomije
- Preko 10 godina radnog iskustva
- Pouzdana, odgovorna, marljiva i ažurna osoba
- Profesionalni cilj: daljnja edukacija i usavršavanje

OSOBNI PODACI

Ime i prezime:	Veronika Zorić
Datum i mjesto rođenja:	12.04.1992., Zabok
Adresa:	Jakuševac Zabočki 70, 49 210 Zabok
Telefon:	091/5756-651
E - mail:	veronika.horvat2@gmail.com

OBRAZOVANJE

2022. -danas Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet,
Specijalistički diplomski stručni studij, smjer: Ekonomika poduzetništva

2011. – 2014. Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u
turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, izdvojeni Centar u Zaboku, smjer: Poslovno
komuniciranje

2007. – 2011. Srednja škola Zabok, Zabok, smjer: Ekonomist

RADNO ISKUSTVO

kolovoz 2018. – danas

SERVIS PLUS d.o.o., Zagreb

Administrativni referent - knjigovoda

- knjiženje ulazno/izlaznih faktura za poduzeća
- knjiženje izvoda, putnih naloga, terenskih dodataka
- obračun plaće i ostalih dodataka, drugog dohotka
- izrada godišnjih financijskih izvještaja za poduzeća i obrte i predaja istih na institucije
- kontrola poslovnih knjiga
- savjetovanje u vezi poslovanja
- komunikacija sa klijentima, prezentiranje bilance
- komunikacija sa Poreznom upravom, FINA, HZMO, HZZO
- prijave/odjave djelatnika
- ostali knjigovodstveni poslovi
- Rad u programu Luceed

2017.- 2018.
Trgovišće

KNJIGOVODSTVO ŽEINSKI d.o.o., Veliko

ZORIĆ VERONIKA

Knjigovoda

2016. – 2017.
Trgovišće

KNJIGOVODSTVO ŽEINSKI d.o.o., Veliko

Stručno osposobljavanje za rad (knjigovoda)

- Rad u knjigovodstvenom programu Synesis, Point
- Knjiženje URA, IRA, knjiženje izvoda, obračun plaće, usklađenje kupaca/dobavljača, materijalno knjigovodstvo, blagajničko poslovanje, vođenje SI, rad u E-poreznoj,
- Ostali knjigovodstveni poslovi

2013. - 2016.

GOLUB COMMERCE d.o.o., Ivanec

Prodavačica

- Prodaja robe, izdavanje računa, održavanje poslovnog prostora
- Rad sa fiskalnom blagajnom

kolovoz 2012. – kolovoz 2012. **V - GRUPA d.o.o., Zagreb**

Spremačica

kolovoz 2012. - kolovoz 2012. **ISS uslužne djelatnosti d.o.o., Zagreb**

Spremačica

kolovoz 2012. - kolovoz 2012. **EKUS d.o.o., Zagreb**

Spremačica

srpanj 2011. – listopad 2011. **TA-GRAD d.o.o., Zagreb**

Administrator

- upisivanje ulaznih/izlaznih faktura u Knjigu ulaznih/izlaznih faktura
- prijavljivanje/odjavljivanje radnika, vođenje Matične knjige radnika
- vođenje blagajničkog poslovanja
- poslovno komuniciranje s kupcima, dobavljačima
- asistiranje u pripremi i izradi natječajne dokumentacije
- vođenje evidencije radnog vremena radnika
- provjeravanje uplaćenih sredstava na žiro-račun

VJEŠTINE

Knjigovodstveni programi
Rad na računalu
Strani jezici
Vozačka dozvola

Synesis, Point, Luceed
Napredno korištenje računala i MS Office paketa
Engleski: aktivno u govoru i pismu Njemački: pasivno
B kategorija

PRILOZI

Anketni upitnik – "Utjecaj poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća"

6/10/24, 9:12 PM

Utjecaj poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća

Utjecaj poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća

Poštovani,

U svrhu pisanja diplomskog rada provodi se istraživanje o utjecaju poslovne etike na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća pomoću anketnog upitnika koji je namijenjen svim zaposlenim osobama iz područja poduzetništva (menadžmenta) i zaposlenim osobama u području računovodstva.

Upitnik je u potpunosti anoniman, a rezultati će se koristiti isključivo za pisanje diplomskog rada.

Sastoji se od pitanja s ponuđenim odgovorima te nekoliko pitanja na koja trebate odgovoriti svojim riječima, stoga Vas molim za potpunu iskrenost.

Procijenjeno vrijeme potrebno za ispunjavanje upitnika je 5 - 10 minuta.

Zahvaljujem se na izdvojenom vremenu za popunjavanje upitnika koji će uveliko pomoći pri ovome istraživanju!

* Označava obavezno pitanje

1. 1. Spol *

Označite samo jedan oval.

Muško

Žensko

2. 2. Dob *

Označite samo jedan oval.

17-30

31-40

41-50

51-60

60-70

Ostalo: _____

3. 3. Stručna sprema *

Označite samo jedan oval.

- OŠ
- SŠ
- VŠS
- VSS
- Ostalo: _____

4. 4. Radno mjesto na kojem radim je: *

5. 5. Staž na trenutačnom radnom mjestu *

Označite samo jedan oval.

- do 1 godine
- 2-5 godina
- 5-10 godina
- 10 i više godina

6. 6. Radim u: *

Označite samo jedan oval.

- Malom poduzeću
- Srednjem poduzeću
- Ostalo: _____

7. 7. Vlasništvo poduzeća je: *

Označite samo jedan oval.

- Privatno
- Državno
- Javno
- Ostalo: _____

8. 8. Utječe li profesionalna etika na čestitost i profesionalizam u poslovanju i financijskom izvještavanju menadžera i računovođa? *

Označite samo jedan oval.

- Da
- Ne

9. 9. Smatrate li da je neetično ponašanje prisutno u praksi financijskog izvještavanja menadžmenta i računovođa u RH? *

Označite samo jedan oval.

- Da
- Ne

10. 10. Da li ste doživjeli pritiske da se ponašate suprotno poslovnoj etici na radnom mjestu prilikom financijskog izvještavanja? *

Označite samo jedan oval.

- Da
- Ne

11. 11. Za koga smatrate da bi najviše mogao vršiti pritisak na neetično ponašanje u financijskom izvještavanju? *

Označite samo jedan oval.

- Vlasnik poduzeća
- Menadžer
- Nitko ne vrši pritisak
- Netko treći

12. 12. Koji bi po Vama bili najčešći motivi za neetično ponašanje u financijskom izvještavanju poduzetnika? *

Označite samo jedan oval.

- Smanjenje poreznih obveza
- Stvaranje lažne slike o uspješnosti poslovanja
- Stvaranje lažne slike o uspješnosti menadžera
- Stvaranje lažne slike o poslovnom subjektu radi javnih nabavki i sl.
- Mito i korupcija
- Nepoštovanje od strane kolega iz drugih profesija
- Ne znanje
- Ostalo: _____

13. 13. Reakcije odgovornih osoba na pristiske za neetično ponašanje: *

Označite samo jedan oval.

- Suprotstavlja se
- Popušta pod pritiskom
- Ignorira
- Napušta posao
- Prijavljuje nadležnim institucijama
- Ostalo: _____

14. 14. Razlozi za neetično ponašanje računovođa i menadžera malog i srednjeg poduzeća u praksi financijskog izvještavanja: *

Označite samo jedan oval.

- Nemogućnost promjene posla
- Strah
- Osjećaj da će biti bolje prihvaćen/na od strane poslodavca
- Ostalo: _____

15. 15. Jesu li krize prilika za neetično ponašanje menadžera i računovođa prilikom financijskog izvještavanja? *

Označite samo jedan oval.

- Ne, nemaju veze
- Da, prilika su da se lakše pristane na takvo ponašanje
- Da, prilika su za lakše ucjenjivanje
- Ostalo: _____

16. 16. Zaštitom profesije računovođa i menadžera smanjilo bi se neetično ponašanje prilikom financijskog izvještavanja u malim i srednjim poduzećima? *

Označite samo jedan oval.

- Da
- Ne
- Bili bi zaštićeni od pritiska
- S vremenom bi se smanjio obujam neetičnog ponašanja
- Zakon ne može ukinuti običaje
- Ostalo: _____

17. 17. Prijedlozi za poboljšanje i minimiziranje neetičnog ponašanja menadžera i računovođa tijekom financijskog izvještavanja u RH: *

Google nije izradio niti podržava ovaj sadržaj.

Google Obrasci